

A MI LAPUNK

Szerkesztő: **Scherer Lajos** Losonc. Szerkesztő-bizottság: **Dobossy László** főiskolás (Prága) **Farkas Gyula** tanár (Somorja.) **Fenyves Pál** dr. lektor (Budapest.) **Jancsó Elemér** dr. tanár (Kolozsvár.) **Krammer Jenő** dr. tanár (Érsekújvár) **Szalatnai Részó** tanár (Pozsony.) **Szerényi Ferdinánd** dr. tanítóképzői igazgató (Pozsony.) **Tichy Kálmán** festőművész (Rozsnyó). — **Előfizetési ára:** Egész évre 20 korona (külföldön 25 korona) Egyes szám ára 2 korona. — **Szerkesztőség és kiadóhivatal:** Lúčenec-Losonc, Madách-utca 11. // Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő leveleket a szerkesztőség címére küldendők. // Póstatakarék számla szám: 210.698. // A lap megjelenik havonta egyszer, július és augusztus kivételével.

TARTALOM: **Dr. Máday István:** Szülők szövetsége. — **Móricz Zsigmond:** Kenyéren és vizen. — **Sándor László:** Hólegenda — **Sass János** verseiből. — **Sellyei József:** A kalap — **Krammer Jenő:** Lucien Bourgeois. — **Sebesi Ernő:** A vak ember éjjel lát. — **Bartalis János:** A gyökér nem hal meg. — **Krausz Sándor:** A muzsika új útjai. — **Janics István:** A pozsonyi tanítóképzősök a tiz pontról. — **Komlós Aladár:** De natura Deorum. — **Balga László:** Egy két örök emlék A Mi Lapunk 1931-ik évi vándorlásáról. — **E. Részó Zoltán:** Jézus és a tizenkettő. — **Scherer Lajos:** Végre. — **Lamy József:** Jövők szelleme: a „lemaradt” Európa. — **Sch. L:** Az első magyar társadalmi regény. — . . . A napot-evők. **Fakadó rügyek:** Révay Lajos: Gondolatok a mai válságról. — **Dubraviczky Dezső:** A csere. — **Madarasz József:** A csillag. — **Hédervary Sándor József:** Az üres kert. — **Házy Ferenc:** Karácsony elébe. — **Czéher József:** Kiért? Miért? — **Matus Ferenc:** Így indultok ti. — **Könyvespölc.** **Fenyves Pál:** Komlós Aladár versei. — **Dobossy László:** Jegyzetek a magyar irodalomtörténetírásról. — **Scherer Lajos:** E. Részó Zoltán: A meleg kazánok. — **Scherer Lajos; Sass János:** Szomorú napok. — **Önképzőköri munka:** Nagy Tibor: A Mikszáth önképzőkör munkássága. — **Dubraviczky Dezső:** Az iskola és az önképzőkör. — **Petija Glock Jerő:** A Móricz Zsigmond önképzőkör. — **Cseivenák Ferenc:** A pozsonyi magyar gimn. önképzőköre. — **Csepay:** Lássunk. — **Vass József:** Nyilatkozat. — **Hirek.** — Szerkesztői üzenetek. — Fejtörő.

A Mi Lapunk januári számának munkatársai:

Máday István dr. a magyar individuál-pszichológusok egyik legkiválóbbika. Hirneves, közismert, és kedvelt tudós. — **Móricz Zsigmond** „a magyar irodalom bibliai olajos korsója” — amint Schöpplin Aladár írja — az elmúlt évben megirt három regényt, egy színdarabot, egész sereg novellát s jó egy kötetre való tanulmányt, újságcikket. A Nyugat szerkesztője. Legkedveltebb ifjúsági iratai: Légy jó mindhalálig., Forr a bor, Csudavilág, stb. — **Sándor László** kereskedelmi akadémiát végzett losonci lakos. Nagy szeretettel fordítja a szlovák és cseh írók műveit magyarra. Most mint verselőt mutatjuk be. — **Sellyei József** szociális irányú kiváló magyar elbeszélő író. — **Krammer Jenő** dr. érsekújvári tanár, jeles esztéta. A francia irodalom kiváló ismerője. — **Sebesi Ernő** dr. eperjesi orvos, író. Sok verses könyvet és színdarabot írt. — **Bartalis János** erdélyi költő. Aló-Kosályon él saját kis földjén. Maga szánt, kaszál. „Hej rózsafa” címen adta ki verseit egy kötetben. — **Krausz Sándor** a budapesti Zeneművészeti Főiskola művészképzőjének növendéke. — **Janics István** a pozsonyi magyar tanítóképző III. oszt. növendéke. **Komlós Aladár** losonci származású, Budapesten élő költő és jeles esztétikus. „Az új magyar lira” című tanulmánya nagy feltűnést keltett. Legújabb verses kötetéről most adunk mutatványt. — **Balga László** ipolysági VI. oszt. reálgimn. tanuló. Résztvett A Mi Lapunk nyári nagy vándorlásán. — **E. Részó Zoltán** nagysurányi gyógyszerész gyakornok. Első verskötetét a cenzura elkobozta. Most megjelent verses kötetéről a Könyvespoleban írunk. — **Lamy József** losonci származású prágai egyetemi hallgató. — **Dobossy László** érsekújvári bölcsészettanhallgató Prágában. Az önképzőköri reformmozgalmak egyik megindítója. Sok jeles tanulmány szerzője.

A világhírű szegedi édesnemes, aranyéremmel kitüntetett **KARBINER**-féle
paprika különlegesség

és mindenféle **paprika örlemények** legelőnyösebben beszerezhetőek
Karbiner Péter paprikakiviteli üzletében
Szegeden (Magyarország), Jókai-utca 7.

A MI LAPUNK

Szülők Szövetsége

Irta: Dr. MÁDAY ISTVÁN egyetemi magántanár

Volt olyan idő, amikor még iskola nem volt; amikor még a felnövekedő gyermek és ifjú mindent, amire az életben szüksége volt, szüleitől tanulhatott meg. Az emberi művelődésnek, a gazdasági és társadalmi fejlődésnek az a korszaka volt ez, midőn az egyes hivatások még nem különültek el egymástól, valamint az a további korszak, melyben már léteznek hivatásszerinti csoportok, de ezek a csoportok, kasztok, egymástól szigorúan el voltak választva, úgy hogy a hivatás a családban öröklődött. Gondoljunk például a céhrendszerre, melyben a hivatásra való nevelés és oktatás szinte ideális módon volt megvalósítva. Mihelyt azonban az életpálya megválasztása szabaddá vált és — bizonyos korlátok között — az egyén tetszésétől függött, szükség volt egyrészt szakiskolákra, melyek hivatásra készítik elő az ifjút, másrészt általános műveltséget adnak. Addig, amíg az iskola csupán tanított s a család nevelt, addig egymástól függetlenül is minden kár nélkül működhettek. (Ámbár ez az elkülönítés sohasem volt tökéletesen keresztülvihető, mert az iskola akkor is nevelt, ha csupán tanítani akart.)

Most, mikor a legtöbb állam iskoláinak tanterve egyenesen az *iskola legfőbb céljának* jelenti ki a *nevelést*, lehetetlen, hogy a szülői házzal össze ne ütközzék. Mert egészen ritka véletlen, hogy a szülők és a tanító világnézete, erkölcsi felfogása, ízlése, modora megegyezik egymással. A szülők nagy többsége kevésbé művelt, mint a tanítói társadalom. Az ilyen szülők nem tudják megérteni a tanító magasabb, szigorúbb morálját; úgy találják, hogy az iskolában kényeztetik, kényessé nevelik a gyermeküket. A gyermek, ha fog rajta a tanítás, akkor otthon erkölcsi prédikációkat tart szüleinek s amikor látja, hogy hiába beszél, akkor lenézi, talán meg is gyűlöli szüleit. Ez azonban a ritkábbik eset. A rendes az, hogy inkább szüleinek hisz s velük együtt szidja a tanítót. Van olyan érzékeny, mimózelelkű gyermek is, aki sem szüleit, sem tanítóját nem meri elítélni s állandóan szenved, gyászolja elveszett ideáljait. Hasonló a helyzet a gazdag és kultúráltabb családokban, ahol viszont a szülők műveltségi és erkölcsi színvonalára áll a tanítóé felett. Itt ugyan könnyebb a gyermek helyzete, mert úgyszólván minden esetben szülőpárti marad, tanítóját és az iskolát lenézi.

De nemcsak szellemi és erkölcsi nivőkülönbség, hanem százféle egyéb körülmény is oka lehet annak, hogy szülő és tanító más-más véleményen van, egymást meg nem érti s meg sem akarja érteni, egymás elől kitér, vagy egyenesen összetűz a gyermek felett. Mit használ az egész iskolai kultúra s a gyermekvédelem és gyermekgondozás sok szép intézménye, ha minden csak arra szolgál, hogy a gyermek lelkében bizalmatlanságot, zavart és csalódást gerjesszen s olyan problémák elé állítsa, melyeket semmiképp megoldani nem tud? Ilyen körülmények között az iskola nevelő munkája nem csupán sikertelen, de sok esetben egyenesen romboló hatású. Így tehát nem szabad folytatnunk a dolgot

Mit tegyünk hát? „Építsük le“ a reformokat, szálljunk le a szülők többségének szellemi és erkölcsi színvonalára és haladjunk olyan lassan, ahogy ezek haladnak? Így

még három nemzedék, azaz száz év múlva is alig fog egy kevés haladás mutatkozni. Vagy hagyjuk az iskolát egyelőre úgy, amint van és vessük magunkat a szülők nevelésére? Állítsunk fel rengeteg népművelési tanfolyamot, jóval löbbit, mint ahány elemi iskola ma van, úgy hogy az összes műveletlen felnőtteket beiskolázhassunk s tegyük a felnőttek oktatását kötelezővé? Ez olyan óriási, olyan költséges szervezet volna, mely ma semmiképpen sem volna megvalósítható, eltekintve a jogi s a gazdasági nehézségektől. Mégis csak könnyebb néhány ezer tanítót, mint néhány millió szülőt kiképezni. Tehát a tanítóktól, az iskoláktól kell várnunk a haladást.

Problémánkat, melytől a jövő nemzedék erkölcsi integritása, lelki harmóniája függ, csakis egy úton lehet megoldani: ha az iskola a gyermekeken keresztül iparkodik a szülőket megnyerni és őket is nevelésébe veszi. Az iskola ne csak gyermek-kultúrát űzzön, hanem *család-kultúrát*. Ne tekintse a *gyermeket* úgy, mintha árvaházi növendék volna, hanem *ismerje meg természetes környezetével együtt*, úgy tekintse, mint annak a bizonyos családnak a tagját, melyben él. A gyermek és családi viszonyainak ismerete adja meg csak a tanítónak az individualizálás (egyéniesítés) lehetőségét a nevelésben, mely a modern pedagógiának egyik legfőbb követelése.

Mi kell tehát ahhoz, hogy a nevelés két nagy tényezője: a tanító és a szülő együttműködjek? Ehhez kétféle kapcsolat szükséges: egy belső és egy külső. A *belső kapcsolat* lélektani, vagy ha úgy tetszik, erkölcsi; *kell, hogy a két tábor, amely eddig sokszor ellenségként állt szemben egymással, a szeretet jegyében közeledjék egymáshoz*. Mind-egyiknek le kell tenni a hiúságról, a gőgről, arról, hogy önmagát minden esetben jobbnak és okosabbnak tartsa a másiknál. Be kell látnia, hogy nem ismeri tökéletesen a gyermeket; mert csakis otthon (illetve csakis az iskolában) látja, el kell ismernie, hogy mindegyik tanulhat a másiktól valamit.

A *külső kapcsolat*: a Szülők Szövetsége. Tulajdonképpen Szülők és Tanítók Szövetségének kellene hívni, mint Amerikában, de a magyar szóhasználat, sajnos, nem ismeri a különféle tanintézetekben működő tanerők egységes elnevezését. A tanítók már meg vannak szervezve: minden iskola tanítói „tantestületet” alkotnak. Most a szülőket is meg kell szerveznünk: az ő testületük lesz a Szülők Szövetsége.

A Szülők Szövetségének egyik legfőbb feladata a szülők továbbképzése, főképp a nevelés legjobb és legújabb módszereinek ismertetése, de ezenkívül például a gyermek egészségének ápolásáról, sportolásáról, szabad idejének felhasználásáról való tájékoztatása is. A Szülők Szövetsége foglalkozhatik mindazokkal a kérdésekkel és feladatokkal, melyeket a gyermekek érdekében szükségesnek tart. A legtöbb külföldi államban a szülői egyesületek az iskolának erős anyagi támaszai: ahol az iskolafenntartó anyagi ereje nem elegendő, ott ők rendeznek be tornatermeket, játékszobákat, olvasótermeket, iskolai fürdőket, rendeznek kiránuldasokat, és utazásokat, karácsonyi kiosztásokat, felruhazzák a szegény tanulókat. Másutt cserkészcsapatot létesítenek, korcsolyát, sít, csónakot vesznek, színielőadást rendeznek és így tovább. Minthogy a szülők közt van mindenféle állású ember, mindegyik mással és mással tud hozzájárulni a gyermekek közös érdekeinek kielégítéséhez. Ennyi jótétéménnyel szemben persze az iskola is szívesen nyújt valamit a szülőknek: a szülői egyesület a maga képviselői (elnöke, titkára) útján juttatja a tantestülethez a saját kívánságait, esetleges panaszait. A szülői egyesület ülésén viszont a tantestület képviselteti magát. Ilyen *intenzív együttműködés* mellett természetesen összebarátkoznak a szülők a tanítóssággal és nézeteltérések, surlódások mind ritkábban fordulnak elő. Mindegyik fél belátja, hogy a másikkal való együttműködés neki is, a gyermeknek is sokkal több hasznot, mint kárt jelent. Egy-két év folyamán olyan erőteljes közszellem fejlődik közöttük, hogy minden esetben feltétlenül a gyermek érdekét ismerik el legelőbb céljuknak.

Kenyéren és vízen

Látogatás egy falusi iskolában

Irtó: Móricz Zsigmond

A falu közepén hatalmas nagy tér, amelyet éppen most köveznek, hogy munkát adjanak a falu szegény népének. Szükségből ered a szépség. De milyen olasz reneszánszra volna itt szükség, hogy minden szegény munkát kapjon. A falu lakossága hétezer lélek, ennek negyven százaléka kenyér nélkül van. Dómot kellene építeni, vagy felhőkarcolót, hogy minden munkáskéz munkához jusson.

Az iskola hosszú földszintes épülete erre a térre néz, nagy sötét ablakokkal. A bejárat fölött márványszobor: egy régi tanító feje, aki mintaképe volt a tudományának és művészetének. Ez a kettő kell a tanításhoz. Megható érzéssel lép be az ember ebbe az épületbe, hogy ebben az ismeretlen faluban emlékjelet állítottak a régi kedves tanító úrnak . . .

Ahogy az osztályba belépünk, ötödik osztály, a gyerekek felpattannak. Az osztály fele fiú, fele lány.

A tanító, kemény kis katonaruhás ember, komolyan fogad. A fekete táblárakrétával ábra van felrajzolva, az emberi szív ábrája.

— Folytassuk, gyerekek, — mondja a tanító — ahogy szoktuk, mintha senki se volna itt . . . Na, ki tudja megmondani, milyen hát az emberi szív?

Csillogó szemmel jelentkezik kinyujtott karal vagy tizenöt gyerek s zsbonganak:

— Tanító úr . . . tanító úr . . .

Akire a tanító rámutat, bátran néz és lelkesen mond valami kitünőt a szívről:

— Van neki két pitvara és két kamarája . . .

S elmondják, hogy megy a vérkeringés, milyen az elhasznált vér: kékes . . . Mi a széntartalma, az oxigén, a hidrogén, a nitrogén a vérben . . . Egyszerre figyel az egész osztály, egymást túllelkedik s az ötven gyerek kis tudósa az élet-nak. Szinte megdöbbenő ez a feszült jelenlét, a gyerekek valóban angyali ártatlansággal emelkednek fel a tudományhoz.

Nézem az arcokat. Soványkák, színtelenek, vékonyak, rosszul táplált testecskék, gyengén fejlődöttek, aprók maradtak. Gyenge ruháscákbak, némelyik oly büszke a kis kötött bolti sapkájára, hogy most is a fején tartja.

És egyre cseng, hogy: Tanító úr, tanító úr . . . Mind ezzel a szóval kezd és ez oly közvetlenül teszi a beszédüket, mintha nem iskolában volnánk, hanem megbeszélés folyna magántársaságban komolyan, meggyőződéssel a szívről. Az emberi szívről.

Nagyszerűen fejlődött a tanítás módszere az elemi iskolában az utolsó negyven esztendő alatt. Eszembe jut a magam kisgyerek kora, mikor én is ilyen kis falusi iskolába jártam. Mikor én ötödik osztályos voltam: én voltam a feleltető . . . Az én feladatomból volt, kikérdezni a többieket a fel-

adott leckéből, de az nem volt élettani lecke. Talán történelem volt s meg is kérem a tanító urat, térjen át a históriára, jobban rá fogok ismeri az emlékeimre.

— No gyerekek, miről beszéltünk ma a történelemből?

— Tanító úr, tanító úr — cseng a gyerekek kórusa — Thököly Imréről.

— Ki volt az a Thököly Imre?

S erre jön megint a megdöbbenő feleletek sora. Mindenki tudja. Mindenki mindent tud. Olyan dolgokat, amin Szegfű Gyula is eltűnődne. S milyen finoman részletezik, mi a kuruc, mi a labanc és hogy honnan jön ez a név. Egy pár mondat után már visszamentek a Bakócz Tamás vöröskeresztes kurucjaihoz, aztán Mátyás királyig, aki az első állandó hadsereget állította, aztán Nagy Lajoshoz, aki a bandériumokat megszervezte.

— Mi a Nagy Lajos uralkodásának legnagyobb emléke?

Vártam, hogy három tenger mosta a magyar határt s akkor legnagyobb meglepetésemre azt feleli egy kis szőszke lány:

— Tanító úr, hogy ő iktatta törvénybe az ösiséget és ő szervezte céhekbe az iparosokat. A kislányok és a suta kisfiúk megmagyarázzák, mi az az ösiség és mik azok a céhek.

A nagyközönség nem is tudja, hogy milyen munkát végeznek a nemzetnevelésben ezek a falusi tanítók, itt a világ mélyén, az Alföld sarának sűrű tengerében, hogy milyen szépen röpitik a kultúra szekerét itt, ahol a sárban ma is elakad a futó kocsí.

Végignézem a gyerekek rajzait. Valóságos csoda. Természet után olyan kiváló rajzok, agyaggyúrmányok s fafaragások kerülnek elő, hogy az embernek eláll szeme szája. Nemcsak kézügyesség, de művészi ízlés is. Egy Balázs János nevű hatodik osztályos kisfiú megérdemelné festményei alapján, hogy felvegyék művészsképző iskolába.

S mikor kórusban énekelnek. Őt hat szólamban, persze műdalokat, köztük a kurucnóták a legszébbek s végül a Rákóczi-induló pergő csattogása. A rádióban lehetne énekelteni őket. S a magyar nép mennyire nincs hozzászokva, hogy több szólamban énekeljen, a magyar nóta nem is igen alkalmas arra, úgy tudják, hogy kórusra dolgozzák fel őket . . . Akkor honnan veszik ezek a gyermekek ezt a biztos érzéket, ezt a zenei ösztönt, még a lélekzetvételik is egy taktusra megy. És az a lelkesedés, ahogy fujják tüdőcsattanásig s az a boldogság, ahogy szallanak a hangok derült szárnyán, az embernek a szíve csiklandozik.

Mi mindent lehetne elérni ezzel a néppel.

A gyerekek elmennek haza s mi összeülünk a tanítókkal, a vezetőikkel, a papokkal, a bírtokosokkal és beszélünk ennek a népnek az életéről.

Végzetlen szegénység és gyötrelme ez az élet. A községben ezer család egyik napról a másikra tengődik. Más nem esznek, csak kenyeret. Kenyeret és vizet. Kenyeren és vizen él a nép és a gyermek az élet rabságában. Semmit se lehet tenni. Máskor már ilyen időtájt a munkásság el volt szerződve aratási munkára. Most a főszolgabíró panaszkodik, hogy nem tudja az uradalmakat szerződésre bírni, mert ezer oka van: ma minden uradalom pókhálón lóg, mintha súlytalan lett volna . . . A Dunántúlra innen százával vitték a munkásokat még tavaly is egész évi mezei munkára. az idén egyetlen embert sem kérnek . . . Hiába levelez a közigazgatás, ezer kifogás van. Egyik a cukorrépára hivatkozik, a másik arra, hogy leépíti az üzemet, a harmadik azt írja: ő maga sem tudja, kinek dolgozik . . .

Senki sem épít, senki munkaalkalmat nem teremt. Ma minden holdra ráfizet minden gazda és nem mer se dolgozni, se élni. Se életet engedni. S ezek a gyerekek mennék haza az iskolából és nem várja őket otthon a jól megérdemelt vacsora. Még krumpli sincs. A közigazgatás ötszáz vagon burgonyát huzatott az inség alapból a megyének, a Nyírségről. Ezt osztogatják. Hat-hét fillér egy kiló. Aki valahogy össze tud szedni harminc fillért, megy és vesz öt kiló krumplit. Ha tésztalevest esznek, ünnepnap.

De a gyermekek ezt még nem tudják, nem értik, a szemük csillog és sugárzik belőle az értelem. Boldogak, hogy megismertek valamit a testük berendezéséből és a haza történelméből és abból

a sok minden tudományból, amit ingyen árulnak nekik . . .

Magyarok, tiszta magyarok, az egész község tiszta magyar, ami ezen a vidéken, ahol minden falunak más fajta lakosa van, tót és szerb és román és német, különösen megfigyelendő: a magyarok a legszegényebbek . . .

Mire nőnek ezek a gyermekecskék? Mire? Hogyan és mikép fog kiderülni az a magyar élet, amelyben ilyen kultúrára neveljük a kis gyermekeket? Kikerülnek az iskolából, hol lesz többet szükség az elméjükre? Egész merő telet átneverik a szüleik és beleőrülnek, hogy egy napi munkát nem tudnak szerezni, csak szomszédolnak és diszkurálnak és ugyanazokat a szavakat ismételtetik. Ott kell megrozsdásodni a parányi házacskákban s akinek új osztású földje van, annak még rosszabb, mert a feje fölött nem az övé a ház, hanem az adósságé. És ha megbolondul is, nem tud mit tenni: ott kell heverni s enni és várni, várni, mi lesz a nyáron, ha még szerződése ma sincs arra a nyári aratásra, amely neki legfeljebb hét és fél mázsa búzát hozna. Hét és fél mázsa: ez a legszebb nyári kereset volt a múlt évben az aratás után egy családnak.

S ez nem titok. Mindenki tudja. Mindenki részvételt veszi tudomásul. A nagybirtokos ugyanolyan tehetetlenül nézi ezt a nyomort, mint azok, akik szenvedik. A főszolgabíró ugyanolyan kétségbeesve beszél, ír, kutat, alkuszik az érdekükben, mint ők maguk. Egyelőre nincs segítség.

Ez lesz a gyermekek sorsa is? . . .

Hólegenda Éva nénémnek

Egész délután halk zizegéssel hullt a hó.

Hermelin-köntösbe bújtak a viskók és az erdők és az utakat este befújta a szél csillogó jépporral. A patakok és tavak tükrén himbálózni kezdett a hold sápadt korongja s a csillagok cini-cing vígan csilingeltek: „Emberek, ily szüzfűz valót éljete!”

De jött a reggel, zajjal, füsttel és korommal. A nap vígan ficáinkolt a kacagó kékségben, mint virgona diákok kezében a gumilabda s gúnyosan lövelte sugarait a háztetökre, szántóföldekre és hegyoldalakra. A hó sírni kezdett, olvadt, sűrű lett, kormos . . .

Az emberek is beletapostak s ottmaradt az icipici fehér csillagok közt piszkos talpuk fekete körvonala.
(Sumperk)

SÁNDOR LÁSZLÓ

Sass János verseiből

ŐSI HITTEL

Egyszer valahol, valamikor régen
Lelkembe vészték minden akarásom.
Megálmodtam valamikor régen,
Virágba szökik ősi dacos álmom.

Nagy szívvel előre daccal rohantam,
Ha célt értem, újra jöttek mások.
Tétlenül megállni nem is akartam:
Elöttem, utánam nagy óriások . . .

Végtelen harc jelenem, a multam,
Tragikus sorsban magyarnak születtem.
Büszkén megálltam, térdre sohse hulltam:
Az alázatos szolgát sose szerettem.

A kalap

Irta : Sellyei József

Elmondok egy mesét egy emberről, aki a tehenét harminc forintért adta el, de a kalapját háromszázért.

A parasztember vásárra ment három falun át a negyedikbe tavaszi reggelen riska tehenével.

Három faluban három kocsmába tért be. Mindenütt tíz-tíz forintot fizetett előre, azt mondván a kocsmárosnak, hogy délután, ha visszafelé megy, bejön áldomást inni. Azt fizeti előre, mert fél, hogy a vásáron ellopják a pénzét.

A hecsületes kocsmárosok ráálltak arra, hogy ha nem költ tíz forintot érő ételt és italt, visszaadják majd a fennmaradó pénzét ember-ségesen.

Parasztunk a vásáron harminc forintért adta el riska tehenét; olcsón, mert kellett a pénz adóra és miegyébre. Ugy adta, ahogy kérték.

Botkai marhakereskedő vette meg a tehenet. A zsugori ember áldomást nem fizetett, az eladó paraszt ígérte azt a szomszéd falubeli kocsmában.

Megitták az előre fizetett tíz forintot. Akkor a paraszt az asztalhoz vágta nagy robajjal a kalapját s ezt kiáltotta:

— Kocsmáros, kocsmáros, a foga hiányos, a szeme borús, a felesége bús, az ital kevés, kevés a nyerés, de maga ember, szakálla kender, — ki van-e fizetve minden?

A kocsmáros azt felelte rá, igen, ki van fizetve minden, még tizenhat krajcár jár vissza. S már is kiolvasta az asztalra.

A paraszt zsebregyúrta a pénzt s tovább mentek ugyanegy irányban az eladó és a vevő a tavaszi országúton.

A kereskedő ámuló szemmel bámulta a kalapot, de nem szólt semmit. Csak mentek szóltanul vagy másról beszélve.

A második faluban a paraszt azt ajánlotta, hogy térjenek be még egy áldomásra, hiszen az úton megszomjaztak.

Botkai ráállt; bementek a kocsmába. Ettek-ittak s mikor fizetésre került a sor, a paraszt az asztalra vágta a kalapját s ezt kiáltotta:

— Kocsmáros, kocsmáros, a foga hiányos, a szeme borús, a felesége bús, az ital kevés, kevés a nyerés, de maga ember, szakálla kender, — ki van-e fizetve minden?

Ráfelelt a kocsmáros, igen, ki van fizetve minden, még több is, mint amennyit elköltöttek. Egy forint huszonöt krajcár jár még vissza.

A kocsmáros kiolvasta a forint huszonötöt az asztalra csengő apró pénzben s elégedetlen nézte az asztalra vágott kalapot.

Botkai marhakereskedőben gyanú ébredt. Az ital is segítette fantáziáját s a kalapnak tulajdonított mindent.

Utközben tudakolta a kalap titkát, de a

paraszt nem árult el semmit. Azt mondta, hogy a dédapja hugától örökölte.

A marhakereskedő a kék ködben csodátévő boszorkánynak látta a paraszt dédapja hugát s vágya lámadt, megvenni a kalapot.

Száz forintot ígért érte a parasztnak. A paraszt háromszázat kért. De a marhakereskedő bizonytalan üzletnek nézte a dolgot és szíreszóra nem adta meg.

Akkor értek épp a harmadik faluba. A paraszt azt ajánlotta, hogy menjenek be a kocsmába, ott könnyebb az alku a kalap sorsán.

Ettek-ittak. A marhakereskedő már kétszáz forintot ígért a kalapért, de a paraszt nem engedett a háromszáz forintból egy garasat se.

Amikor már nem fért több ital beléjük, a paraszt az asztalra vágta nagy dörgéssel a kalapját és ezt kiáltotta:

— Kocsmáros, kocsmáros, a foga hiányos, a szeme borús, a felesége bús, az ital kevés, kevés a nyerés, de maga ember, szakálla kender, — ki van-e fizetve minden?

Ráfelelt a kocsmáros, hogy rendben van minden, még több is van fizetve, mint kéne. Visszajár még öt forint negyven krajcár.

Rögtön vissza is fizette a parasztnak. Ez zsebregyúrta a pénzt, elkészöntött és elindult. Vele tartott Botkai marhakereskedő is.

A marhakereskedő megadta a kalapért a háromszáz forintot. A paraszt átadta a kalapot s ment a pénzzel haza.

A kereskedő pedig betért a kocsmába, hogy a portékát kipróbálja. Evett, ivott, aztán az asztalra vágta a kalapot, hogy csak úgy porzott. Szólt a kocsmároshoz:

— Kocsmáros, kocsmáros, a foga hiányos, a szeme borús, a felesége bús, az ital kevés, kevés a nyerés, de maga ember, szakálla kender, — ki van-e fizetve minden?

A kocsmáros nagyot bámult, pénzt kért. Azt hitte, bolonddal van dolga. Végre is a marhakereskedőnek fizetnie kellett.

Mikor megmagyarázta ismerőseinek a kalap titkát, kinevették s ő szegényében elbujdosott. De ha ezental parasztot látott, — akié a madárdal, a napfény, a munka, a lenézés, — nagyokat káromkodott.

Nincs oly bölcs a világon, ki még igen sok haszonnal ne nevelhetné tudományit: mint viszont alig van oly tudatlan a föld kerekén, kitől egyet s mást nem lehetne nagy haszonnal tanulni. Minden emberben van valami jó, mint virágokban méz.

Lucien Bourgeois

Írta: Krammer Jenő

A mai francia irodalomban külön értéket jelent Lucien Bourgeois. Könyve, *L'Ascension* (Emelkedés) egyszerű szavakkal meséli el, miképpen törekedett több tudás, nagyobb műveltség után egy munkásifjú, aki a maga erejéből lett azzá, ami: íróvá. De azért nem szakadt el régi életkörétől: munkás maradt. Az irás csak vasárnapi foglalkozás számára: kedvtelés, öröm, alkotóvágy. A hét többi napján lekötí a mindennapi robot, amely után este fáradtan ragadnak le a szemek. Ilyenkor hiába szállná meg az ihlet, nincs erő alkotásra. Vasárnapi író tehát Lucien Bourgeois, de az, amit ír, szürke hétköznap: munkásélet minden irodalmi műfogás nélkül. Ez teszi olyan igaz könnyvé kis regényét és valódi proletáriróvá a szerzőt.

— Ennyit tudtam Lucien Bourgeois-ról, amikor nyáron, Párizsban, elhatároztam, hogy felkeresem. Egyik jóbarátom megadta a címét. Estefelé szálltam a megfelelő Métro-ra, amely a föld alatt egy-kettő elvitt az ismeretlen városnegyedbe, ahol térképpel kezemben, megtaláltam a csendes kis utcát, a gyárat, amelynek kapujában zömök, nagyszakállas portás állt elém.

-- Beszélhetnék Lucien Bourgeois-val? kérdeztem.

— Én vagyok az . . . felelte egyszerűen az ingujban strázsáló bácsi és már kéz a kézben meséltem neki: ki vagyok? miért jöttem? — Örömmel fogadott és szívesen elmesélte majd mindent magáról — mondotta — de első a kötelesség, végig kell járnunk a gyárat, vajjon minden rendben van-e? Nincs-e tűzveszély? Minden le van-e zárva?

Elkísértem Bourgeois-t a műhelyeken át, ő közben mesélt társairól, akik reggeltől-estig itt dolgoznak, akiket mind ismer, szeret, akik igazi testvérei. Mert az „írókollegáival” nem tud összelepedni. Szereti az írást, nincs nagyobb öröme, mintha papírra vetheti mondanivalóját, elmesélheti életét, leszögezheti gondolatait: csak ne lenne az irodalomnak külön életköre, hiúsággal, reklámmal, nagy hű-hóval. Hisz gyönyörű dolog az, hogy a nyomtatott betű szavainkat elviszi a sok-sok ismeretlen olvasó lelkébe, hogy ez az egyszerű munkás élet megnyilatkozhatik, beférkőzhetik ezer meg ezer szívbe, de vannak kiadók, vannak irodalmi jelszavak, irodalmi irányok és bizony ez sok üres szalmacséplés, divathajhászás melegágya . . .

Igy dűnyögött magában a műhelyeken át a jó öreg Lucien Bourgeois, aki még nincs ötven éves, de akin a kemény, küzdelmes élet nem maradt nyom nélkül. Azután bevezetett kis konyhájukba, ahol megismertem feleségét, aki egy patikában laboránszó. Itt folytattuk a beszélgetést. Bourgeois nem szereti azokat az írókat, akik most proletárt játszanak — becsüli és tiszteli azokat, akik a munkásban felismerték a dolgozó

testvért, a fontos munkatársat, a proletármozgásban komoly, jövőt építő törekvést, de akik azért megmaradnak értelmiségnek, nem szégyenlik intellektuel-voltukat és igyekeznek proletár gesztusokat művelni. „Ha az értelmiség egyenrangúnak ismeri el a kézimunkást — testvér jobbat nyújt neki, akkor építjük az emberibb jövőt — nem, ha akár az egyik, akár a másik fél megtagadja eddigi mivoltát.” Hirdeti Lucien Bourgeois és közben kényes „úri” kezeimre teszi kéréses, nehéz tenyerét.

Azután elkísér. Fényreklámok vakító sorfala között mesél nekem életéről, könyveiről, a népegyletekről, amelyeket még a háború előtt szerveztek és amelyek itt-ott komoly és becsületes törekvés voltak, hogy a munkásság előtt megnyissák a tudás különböző területeit. Mesél intrikákról, kicsinyességről, amik sok nagyot ígérő akarást megtörttek. Nevetve mondja el, hogy egyszer Rousseau-ról írt egy terjedelmesebb tanulmányt és azt benyújtotta a Sorbonne-nak. A bíráló egyetemi tanár elismerte a dolgozat eredeti ötleteit, figyelemre méltó megállapításait, de külön kiemelte, hogy a szerzőnek nincs magasabb iskolázottsága. „Lássá, ilyen a mai tudomány, így védi magát, mindenképpen fenn akarja tartani tekintélyét: igazán tudni csak egyetemet végzett ember tudhat. Az egyszerű, közvetlen emberi felismerés tudománytalan, értéktelen. No, de seba, megélünk mi a nagyképű tudományosság nélkül is, tudjuk így is szeretni a könyveket. Vagy talán még jobban, mert az életünket, az igazságunkat keressük bennük. Igazi ünnep számomra, ha vasárnap leülhetek a könyveimhez és olvashatok.” Boldogan mosolyog hozzá Lucien Bourgeois, majd elkomorodik arca: eszébe jut a háború. „Hiányzik belőlünk emberekből a szív értelmisége. Az eszünk számító, hitetlen, nincs benne lendület, a szívünk egyszerű, közvetlen megnyilatkozását elfojtjuk magunkban. Pedig a szív egyetemesebb, általánosan emberibb, mint az értelem!” És sötét fájdalommal meséli el nekem, szíve mennyit szenvedett a háborúban. „Keresztre feszítették bennünk az egyszerű, természetes jóságot és szeretetet. Ennek nem szabad megisméllődnie. Szolidárisnak kell lennünk, össze kell fognunk, emberebb emberré kell válnunk.”

Fél Párizst bejártuk közben. *L'Ascension* járt fejemben, Lucien Bourgeois könyvének címe, amelyen át őt megismertem. Emelkedés, magasbatorás, hegymászás. Vajjon reánk, az u. n. értelmiségre nem férne-e reá egy kis lendület, őszinte, mélyen átérzett magasba vágyás, a mi életünknek nem emelkedésnek kell lennie, nem kell-e nekünk is úgy felfognunk a tudást, mint Lucien Bourgeois látja: hegymászásnak az emberség csúcsa felé?

A vak ember éjjel lát

Irtó Sebesi Ernő

1.

Aránylag könnyen viselte el a vak ember az éjszakát, mert rendszerint az éjszakákkal jött meg a vak ember fölénye, szegény, tragikus firtorban vibráló fölénye. — A kis fiú ma délután megint csak megfélekedezett a kötelességéről, már az ebédet is nyugtalanul fészkelődve költötte el. Odakint buja napsülésben fürdött a falu, a patak, mint valami szemtelen tükör, megcsillogtatta magát a kánikulában s a kis fiú lábujjhegyen szaladt el az asztal mellől és egyenesen ki a mezőknek tartott; már útközben lekerült róla kis vászonnadrágja s lihegő kis mellét már fulva mártotta meg a vízben. A vak ember magába fojtotta dühét s a kis szökevény már vígan lubickolt kis pajtásai között az üdítő hullámokban. Néha mégis eszébe jutott apja haragja, mely csak este található levezető utat, de a kis fiú barátai ezer tréfával eltérítették nyugtalanságát.

A vak ember valami tompa bizalommal mégis otthon remélte a kis fiát, azt hitte, hogy talán csak a nagy hőség elől vonult az vissza, de hirtelen föleszmélt az iménti odébbállás tompa és alattomos kis lépteire. Most vörös színekben égelt beesett halántéka, nehezen nyelt egy-kettőt és fáradt, erőtlen keze ökölbe szorult. Óvatosan fölkel a székről és csoszogó járással bement a szobába. A ház előtt az országút forró porában időnként fölfelé igyekezett egy-egy piszkos, nehéz felhő, de a vak ember jól tudta, hogy csak a szomszéd kutyája végzi ott napi sétáját. A kis fiú még csak nem is gondolt arra, hogy az apja ma ily mohó kíváncsisággal lesi hiába világtalan szemeivel a megszokott újságja híreit.

2.

Egyetlen szórakozása volt ez a vak embernek. Azóta, hogy a kis fiú megtanult írni-olvasni, nap-nap mellett ezzel telt el a délutánja, főleg nyáron, mikor a vakáció miatt a délután ugyis szabad volt. A kis fiú érthetetlen módon hamar megúnta a felolvasást, pedig érdeklődő és élénk természetű gyerek volt. Már pedig a vak embernek olyan élvezete telt ebben az olvastatásban, mint a szenvedélyes dohányos embernek a szivarban. Kíváncsian jártatta ilyenkor halott szemét a vak ember és az olvasás témája szerint rendkívül érzékenyen reagált külön-külön minden sorra és minden szóra idegesen rángatózó arccal. Egy-egy vidám részletre kinyílt a szája és úgy szürösölte tompa szájomozdulattal a jó kedvű csiklandozó sorokat. A kis fiú néha szünetet tartott és bizonyos idegenkedéssel vigyázta apja arcát. Az volt az érzése, hogy apja nem is vak, legalább ilyenkor nem, olyan eleven és szemtelen látással meredt rá a tekintetével az apja, de

egy erélyes sürgetésre megint csak tovább olvasott a gyerek. De a nyugodtság csak rövid ideig tartott, az olvasás hevében mindig betévedt ide a szomszéd kis fiának hívogató füttye, ilyenkor a gyerek átugrott sorokat, de a kitarással figyelgető vak ember észrevette a csalást és erélyesen rászólt a gyerekre. Ezek a csalások és a figyelmeztetések igen gyakran váltották föl egymást, úgy hogy egy szép napon a vak ember tisztában volt vele, hogy a kis fiú megúnta a dicsőséget. Keserű percek voltak ezek. De ma délután már nagyon merész lett a kis fiú, alattomosan odébb állt, ma nem követett el apró, komolytalan csalásokat, ma — úgy találta a vak ember — igazi, komoly, jóvátehetetlen csalást követett el a kis fiú. Alig tudta bevárni az estét, többször földobta tehetetlen nézését a patak irányába, ahonnan csak jókedvű gyerekek pajkos sikoltozását hozta az esedékes esti szellő.

3.

Ma korábban tért nyugovóra a vak ember. Asszonya a városba ment még délelőtt és csak félkilenc tájban tért vissza. Csöndesen benézett a vak ember szobájába, miután hiába kereste a ház körül a kis fiút. A vak ember ágya felől szabályos szuszogás hallatszott, az asszony nem zavarta az urát. Levetkőzött és fáradt, agyondolgozott testének jól esett a pihenés. Kilenc óra tájt lassan, óvatosan besompolygott a kis fiú, először arról győződött meg, hogy anyja megjött-e a városból? Mikor anyja ágyához tért, a hold éppen az anyja arcát simogatta meg sárga, legyezős fényével, — erre a fiú még lassabban és még óvatosabban bement az apja szobájába. Itt atudt ő is. A lehető legnagyobb óvatossággal levetkőzött és befeküdt az ágyba. Egy pár percig élénk aggódással figyelt apja ágya felé, vajjon nem mozdul-e valami, de onnan is csak halk, egyenletes szuszogás ért a kis fiú füléhez. Egy kis megbánást kezdett érezni, de az első kamaszos rezdüléssel — tizenkét éves mult épen — túltette magát ezen és rövidesen már az ő szuszogása versenyzett az apjéval.

4.

De csak rövid pár percig. Mert az apja megvárta, amíg a kis fiú elaludt és lejött az ágyról. Először az ablak felé ment, mert attól félt, hogy a zajra fölébred a kis fiú, de egy pár perc után eljött az ablaktól és bizonytalan, topogós járásával megközelítette a kis fiú ágyát. A kis fiú már mélyen aludt. Erre a vak ember kissé meghökken. Félni kezdett a meglepetés kiszámíthatatlan következményeitől, de ugyanakkor keserves, üres délutánja, ki nem elégitett kíváncsisága követelt megtorlást. Egy pillanatig

ugy érezte, hogy szédület kínozza, de legyőzte ezt a föltolakodott érzést. Biztos fölényt erőszakolt magára, most ebben az alattomos sötétben legalább is egyenrangúnak tudta magát a látó emberekkel. Ezt ki kell használni — gondolta magában, — de újból kínoztá a szédület, meg is támaszkodott a kis fiú ágyába. Arra gondolt hirtelen, hogy ő most kísértetiesnek tűnhet föl a félbreds kis fiú előtt és éppen ezért gyors elhatározást parancsolt magára. Mégis a néma, vak sötétben szinte ő félt jobban, mint a kis fiú, aki ebben a pillanatban fölbredt és legnagyobb rémületére ott látta apját, amint bizonytalan, kereső, de büntető mozdulatokkal közeledik feléje. A kis fiú nem gondolt menekülésre, bár még mindig lett volna reá ideje, már érezni kezdte az apja kezét, nem tiltakozott az ellen sem, hogy apja felemelje a takarót és kitapogatta a kis fiú arcát s elszánt ütést mért rá. A vak ember az első ütés után hangot várt, sírást, jajgatást és elhárító mozdulatot, de a nagy csendben semmi se jött a füléhez. Erre nagyon megijedt. Egyszerre csak átvillant az agyán, hogy talán a kis fiú hirtelen meghalt, de meleg volt a kis fiú arca. A melegtől a vak ember keze újabb bátorságra kapott és sűrű egymásutánban pofozgatta, ahol csak érte a nyugodtan fekvő kis fiút. Már könnyes lett a szeme a gyerekek, de még mindig nem sírt. Dacos, önérzetes, férfias, néma, fogal összeszorító sírás volt ez a váratlan viselkedés. Roppant zavarban támolygott az ágy előtt és arra gondolt, hogy milyen erős, büszke, önérzetes kis hős ez a rossz fiú, aki védekezhetett volna és mégis fúrta ezt a különös rajtaütést. A kis fiú megkönnyebbülten lélegzett föl

és letörülgette arcáról a könnyeit. A vak ember szégyenkezve távozott el az ágya mellől és az ablak elé érve, elgondolkozott a kis fián. Ugyanekkor a másik szobából az asszonya sóhaját hallotta meg, amely az előbbi nyugodt lélekzésben folytatódott és akkor hirtelen fölvillant agyában egy tétova gondolat, először elhessegette magától, de aztán ez urrá kezdett lenni rajta és különös fejtetéssel a kis fiú ágyára küldte kialudt nézését. „Apám, — hallatszott a sötétből a kis fiú félenk és halk hangja — apám, gyere csak ide!” A vak ember megindult a hang felé és mikor a kis fiú ágyához ért, a kis fiú lefojtott nyöszörgéssel suttogta a vak ember fülébe: „Ne félj apám, nem haltam meg, mikor pofozgattál, ne félj, és nem azért hallgaltam, mert olyan nagyon megvertél, apám, ne haragudj, de szegény anyukát nem szabad” . . . A kis fiút egy utolsó feltörő nyöszörgés megállította, a vak ember rémülten kérdezte: „Mit nem szabad?” A kis fiú még halkabb suttogással folytatta:

— Nem szabad szegény anyukát . . . felzavarni, olyan fáradt szegényke . . . hisz annyit dolgozik szegény anyuka . . . Csak azért nem sírtam . . . Tudod, apám, de ne haragudj, csak ezért . . . Tudod? . . .

A vak ember egyszerre csak úgy érezte, hogy a kis fiú ágyán ül, hogy akaratlanul is nagyon szégyenli magát, de kiengesztelő szavakkal keresi a kis fiú megpofozott arcát és remegő ajkával sír, hangtalanul sír, versenyt sírt a kis fiával, némán és dacosan összeszorított fogakkal, hogy az asszony, az a mártir asszony föl ne ébredjen . . .

A gyökér nem hal meg

Hótalan február. Megfagyott garancsok. Járkálok a határon. Kopár minden. Vetés nem látszik; fűszál nem látszik, piros, rozsdás csonttá fagyott földön. Milyen kopár, milyen kopár, milyen fagyott!

S mégis — Istenem, — élet fog itt nőni, élet fog itt nőni, mihelyt eljön az idő. A semmiből előteremnek a gabonafürendek. Micsoda rendek. Milyen áldott, virágos fürendek! Milyen gazdagok, milyen csodások!

Nem hal meg itt a gyökér, a gyöngö fűgyökér, a lelke mélyéig megfagyott gyökér, — hanem újra hajt, újra támad, örökké föltámad . . .

Csak az én lelkem? csak az én lelkem? — Istenem?

A muzsika új útjai

Krausz Sándor, a Budapesti Zeneművészeti Főiskola művészképzőjének növendéke, A Mi Lapunk részére írt tanulmányában olyan gondolatokat vet felszínre, melynek a zeneművészet körén túlmenő, általános vonatkozásai vannak. A cikk írójának véleményét tisztelgetően tartjuk, de a kérdés alábbi megoldását nem tekintjük véglegesnek. Várjuk olvasóink hozzászólását.

A szerkesztő.

A művészet mindig kapcsolatban van korának társadalmi és gazdasági viszonyaival. Az igazi művész sohasem lehet elszigetelt jelenség. Kell, hogy kora eszmeáramlatainak kisugárzója legyen.

Tömegre csak úgy tudunk hatást gyakorolni, ha vele és érte vagyunk. A gazdasági és társadalmi berendezkedés határozza meg: a szellemi termékek milyen tömegekhez szóljanak és mily körben legyen elterjedésüknek lehetősége. Ezért a művész (ha öntudatlanul is) mindig egy ideológia hordozója. Az ideológia mindig a kor speciális szükségleteiből fakad és így elmondhatjuk: *a kor alakítja a művészt.*

Ma a világ óriási forrongás képét mutatja. Kultúrák halálának és új kultúra születésének idejét éljük. A jelen nem egyéb, mint a múlt roskadozó romjainak és az építő jövő kezdeményezéseinek, próbálgatásainak zűrzavaros keveredése és elkeseredett harca. A múlt már megélté a maga életét és át kell engednie helyét az általa kiteremtett új erőknek.

Ha a zeneművészet mai helyzetét akarjuk áttekinteni, vissza kell mennünk a múlt évszázad derekáig. A Harmadik Rend megívta a maga forradalmát világszerte és felszabadult a feudális elnyomás alól. A polgári forradalmak legnagyobb vívmánya az egyén felszabadítása volt. Nem csoda, hogy a muzsika — mely szintén forradalmi változáson ment keresztül — szabadabb teret adott az individuális érzéseknek, mint azelőtt. Így jött létre a zenei romanticizmus. — A klasszikusoknál a művész a közösség építő része, aki egyéni hangján az általános emberi dolgokat szólaltatja meg. (Hiszen Beethoven, ki minden művész között legkevésbé tagadta meg önmagát, lényegében a legfegyelmезettebben klasszikus volt.) — A romantika ellenben az egyént középponttá tette. Felszabadította a formák és fékek alól.

Amíg a Harmadik Rend betöltötte történelmi hivatását, zenéjének is volt létjogosultsága. Nem részletezhetjük itt, mennyi értéket és újat adott a romantikus muzsika. (Gondoljunk csak Wagnerre!) Ámde az idők változtak és a zene nem tudott már újat mondani e stílusban úgy, hogy az a tömegre közvetlen hatást tegyen. A túlhajtott individualizmusból egyénieskedés lett. A muzsika túlzásföldözött érdektelen részletezéssel. Az

ügynevezett *utóromantikusok* érezték ezt és valódi tartalom helyett mindjobban növekvő apparátussal és különböző blöffökkel akarták a figyelmet maguk felé terelni. Így lett a művészetből *pro-dukcio*.

Ebben a tülekedésben meghúzódott egy csendes csapat. Tagjai a külvilágot szinte csak álmokképekben látták. Ez az *impresszionisták* csoportja volt, mely a passzivitás mocsarán néha csodás szépségű tavirózsákat termelt. Az utóromantikusok zsvajjától elvonatkozván, — sok bensőséget és értéket hozott ez az irány. Mégsem lehetett azonban kiindulópontja új, egységes művészetnek. Haladásra csak olyan erő képes, melyben kinetikus energiák vannak. Az impresszionizmusban, hol a fősúly a harmóniák vertikális építésén volt és vonal helyett színfoltokon — csak sztatikus energia lehetett.

Időközben a Negyedik Rend számra és jelentőségre mindinkább növekedett. A művészetektől azonban gazdasági és szociális helyzeténél fogva továbbra is el volt zárva. Ámde a Negyedik Rend legősibb részének — a parasztosztálynak — saját művésze volt, mely — éppen az elszigeteltség folytán — úgyszólván ősereditéségekben konzerválódott.

Az impresszionisták soraiból kiváltak olyanok, akik érezték, hogy ebből a stíusból nincs út a továbbfejlődés felé. Még csaknem az imptresszionisták formanyelvével — eredményeiket felhasználva — forradalmian új hang csendül meg a zeneművészetben. Az új irány szakított a romantika szétdifferenciált Énjével, szakított az impresszionizmus passzív világszemléletével. A konvencióktól és raffinériáktól lemeztelenített *ősi emberit* szólaltatja meg. A harmóniák az új őserő kalapácsa alatt szerte omlanak és felszabadulnak. A zene legősibb eleme — a *ritmus* lesz uralkodóvá. Itt kapcsolódik be erősen az európai zenébe a parasztmuzsika, mely a maga egyszerűségében és ősi emberi mivoltában nagyon egyezett az új műzene törekvéseivel és szilárd alapot adott. Itt látjuk az első igazi iránybafordulást az eljövendő új zeneművészet felé. A romantika dekadenciája után kemény, de erős kövekből épül ez a muzsika. A kozmikus erejű ősritmusból új és szabad melódika és a dallamok és harmóniák összefonódásából új nyelvezet fejlődik ki. A hangok konvencionált harmóniái felszabadulnak és csodálatos új perspektíva nyílik.

A polgári osztály legnagyobb része, mely a romantikában élte ki magát, — mint látjuk, értetlenül, szinte ellenségesen fordul el az új muzsikától. De a Negyedik Rend mindjobban tudatára jut történelmi hivatásának. Mindinkább követeli jogait a művészetben is. A legújabb zenealkotók jórésze megérzi ezt és bekapcsolódik a Negyedik Rend életébe. Látjuk, hogy ma

már az új zene leszáll prófétai piedesztáljáról és a nép közé vegyül. Mindjobban elterjed az ú. n. „Gebrauchsmusik“. Kórusok, primitív zene-együttesek alakulnak, ahol ideológiájának megfelelően kapja meg zenéjét a tömeg. Az expresszionista muzsika eszközeiben nagy tisztuláson és egyszerűsödésen megy keresztül. A Negyedik Rend magára ismer ebben a zenében, benne nevelkedik, a magáévá teszi.

Természetes, hogy a muzsikának tömegek közt való szétáradása és tömegekkel való együttműködése sok önmehtagadást kíván. A művész-

nek le kell faragnia magáról minden fölöslegest, hogy láncszemként tudjon beilleszkedni az építőmunkába. Úgy látom, ez a lecsiszolt és puritán művészet: megindulása az eljövendő új társadalom zenéjének. Szigorúsága és egyszerűsége kifejezi zilált és ellentétekben kulmináló korunk határtalan egyensúlyvágyakozását.

Az ellentétek szörnű összecsapása után eljövendő nagy kiegyenlítődsében fog magaslatára elérni és fennenn ragyogni: az új zenei klasszicizmus.

Krausz Sándor

A pozsonyi tanítóképzősök a tíz pontról

A pozsonyi állami tanítóképző magyar párhuzamos osztályai mellett működő Móríc Zsigmond Önképzőkör, 1931 október 24-én tartott rendes ülésének főpontja, A Mi Lapunk októberi számában ismertetett: Középiszkolások tíz követelésének ankétszerű megvitatása volt.

Janics István III. o. t. egyenkénti felolvasta a felsorolt pontokat, majd hozzá fűzte véleményét s a jelenlévőket beszámolásra hívta fel.

Az *első pontnak* teljesen igazat adott a vitavezető. Az osztályozás hátrányát abban látja, hogy ezáltal minden diák többé-kevésbébe számító lesz, azután a notesz láttára bizonyos idegesség fogja el a tanulót, még akkor is, ha becsületesen elkészült az illető tárgyól. Ez az idegesség félemlíti, gátolja a diákot gondolatainak helyes kifejezésében.

A buktatásra vonatkozólag a vitavezető megjegyezte, hogy ezzel legtöbbször nem a diáknak ártanak, hanem a szülőknek, akiknek nagyrésze roskadozik a családi gondok terhe alatt. Ehhez járul még az is, hogy a szülők kiadásait a bukkolt gyerekek tetemes mértékben növelik, mert hiszen a tanítatás manapság óriási költségekbe kerül.

Szamácz Piroška III. o. t. véleménye szerint az osztályozást nem kell eltörölni teljesen, csak az óráról-órára való felettetést nem helyesli. Negyedévi felettetést kellene bevezetni a középiszkolákban.

Utána Kelemen Gyula III. o. t. kér szót. Ő az osztályozást, a diákok versengése miatt elkerülhetetlennek tartja. Helyesli az óráról-órára való felettetést és osztályozást és a jegyek összegéből a végjegy megállapítását.

Puskás Lajos III. o. t. szerint a buktatást nem lehet elkerülni, vizsgáztatni, osztályozni kell, mert pl. nem lehet tanító ez, aki nem annak való.

Végül e ponthoz *Fitus Dezső* III. o. t. önképzőköri elnök tette hozzá megjegyzését: előnyösnek találja, a mai anyagi viszonyokra való tekintettel, hogy a diáknak az iskolán kívül semmi tanulni valója ne legyen.

A *második ponthoz* a vitavezető hozzátette, hogy tekintettel a képzett emberek sokaságára, szükséges, hogy minden pályára megfelelő tehetséggel és szaktudással bíró egyének kerüljenek, akik az életben érvényesülni tudnak. Megemlítette, hogy előnyös lenne, ha minden diák, mielőtt pályát választana, a pszihotechnikai intézet vizsgálatainak vetné magát alá és így tehetsége felől értesülve, választaná meg életpályáját.

Oriskó István I. o. t. kívánatosnak tarja, hogy a pszihotechnikai intézetről bővebb felvilágosítást kapjanak a diákok.

A *harmadik pontot* *Janics István* egészségügyi szempontból szintén jónak látja.

Opmann Erzsébet III. o. t. szintén e mellett foglal állást.

Pagány József III. o. t. az iskolában rendezendő orvosi előadásokat helyesnek tartja.

A *negyedik pontot* a vitavezető a diákok társadalmi érintkezése miatt nem kifogásolja. *Fitus Dezső* elnök szükségtelennek tarja az iskolai fali újságokat, azzal okolva meg álláspontját, hogy a diákokat ez komolytalanítja.

Oriskó István helyesnek látja a fali újságok engedélyezését, de erre csakis szakújságokat ajánl.

Az *ötödik ponthoz* *Janics István* megjegyzi, hogy az a modern tanítás egyik főkélléke.

Puskás Lajos III. o. t. ezt az anyagiak miatt lehetetlennek tartja.

A *hatodik, hetedik és nyolcadik pontot* a vitavezetővel együtt az önképzőkör tagjai helyesnek ítélik, csak *Janics* és az elnök a szülői értekezlet beleszólását az iskola ügyeibe helytelennek találják.

A *kilencedik és tizedik pontot* *Janics* nagyon szépnek és előnyösnek tartja, de szerinte ez a mai világban kivihetetlen. Ezenkívül ellenzi a tizennegy év utáni pénzbeli segélyt, a diákok kiskorúsága miatt.

Fitus Dezső elnök az internátusokat, mint a diákokban a hazudozás felélesztőjét helyteleníti.

Kelemen Gyula III. o. t. ezt nem ismeri el teljesen.

Waskó Lenke III. o. t. szükségesnek tartja az internátusok megújítását a diákok egyéni szabadságával.

Több kisebb hozzászólás után az intézet igazgatója, *Szerényi Ferdinánd dr.* fejtette ki nézetét a tíz pontról.

Elméletileg helyesnek tartja a pontokat, mivel ezek nemcsak a diákságnak, hanem a modern pedagógiának az elvei. Az osztályozást nélkülözhetetlennek látja, hisz a tanár nem képes fejben tartani a feleletek halmazát.

Egyetért azokkal, akik azt mondták, hogy a tanárnak nem azt kell kivenni a diákból, amit nem tud, hanem amit tud.

Továbbá fontosnak tartja a tanár és a diák közli bizalom létesülését. Erre nézve nagyon előnyös a cserkészlet, ahol ugyanis a tanár közelebbről is megismerheti diákjait. A diák önkormányzatot a mai rendszerben kivihetetlennek véli. Végül pedig a legfontosabb az, hogy mindig magunkon kezeljük a munkát és bizalommal

legyünk egymáshoz,

Utána az önképzőkör vezető tanára *Szalantai R. Rezső* a tanár és a diák között létesítendő baráti viszonyról beszélt. Megmondta azt is, hogy a diákokkal szemben a tanároknak is van tíz pontjuk, ami nélkül az együttműködés lehetetlen.

A tíz követelést Csehszlovákiában nem lehet manapság keresztül vinni. Ezen pontok ugyanis praktikusán kivihetetlenek. A létező iskolai rend keretén belül azonban a modern nevelőnek meg kell valósítania azokat az elveket, amelyek mindenképpen megvalósíthatók. A Sarló tíz pontja, mint pedagógiai követelés és küzdelmi cél: lehetetlen és kissé naiv. Csakis a teoretikus tisztázást készítheti elő; a diákság maga nem változtathatja meg az iskolát. Nyugodtan néz szembe a 10 ponttal, mert ezeket, mint nevelő, kezdettől fogva megvalósította az adott lehetőségek szerint. A diákbarátságot megvalósítani: — minden pedagógus legkorszerűbb célja.

Janics István
III. o. t.

De natura Deorum.*)

Jó Rufusom, ki este az istenek
kis szobra mellett csendesen áldozol
az őseidnek: óh bocsáss meg,
nem hiszek én az olympiakban.

Mikor kutattam fák, ligetek, hegyek,
Mars, Mithras arcát, mind üres és gonosz
és esztelen képpel meredt rám, —
más az az Úr, aki énnekem kell.

A jóság, szépség, a szerelem mögül
látatlanul, de mennyei hangokon!
egy más Isten szól. És imádva
tártam a karjaimat feléje:

„Kit nem látlak, de hallom a hangodat,
nézd, szennyben élek s gyenge az én szívem.
Ó tégy jóvá, éppé, erőssé!”
S ime tovább is a sárban éltem.

És szóltam immár: „Nincsen is Istenünk!...”
De végre láttam: Van, de nem óriás,
nem is komoly szakállú férfi, —
gyenge, piciny csecsemő az Isten!

Pólyába van még, nem segít ő nekünk,
a hangja szép csak! — A Capitolium
felé ballagtam tegnap este,
s rég tovaszállt szavait figyeltem.

Ott jártam aztán, Rufus, a fórumon.
A templomokban bőgték a halni-szánt
barmok s a márvány istenek közt
dölyfösen állt a ravasz madárjós.

Komlós Aladár

*) Mutatvány a köllőnek most megjelent verseskötnyéből. (Komlós Aladár: A néma őrtült arca. Budapest, 1931. A szerző kiadása.)

Egy-két örök emlék

A Mi Lapunk 1931-ik évi vándorlásából

Vándorlás közben a rengeteg gyaloglástól elfáradva, porosan, éhesen vergődünk be egy faluba. Olyanok voltunk, mint a szédült libák. Azt se tudtuk, melyik ostor nagyobb rajtunk: a fáradtság-e, vagy az éhség vagy a hátunkhoz símuló, kilaposodott hátizsák.

Valamennyitől akartunk megszabadulni egyszerre, minél előbb. Volt is ötletünk bőven, szép is, leleményes is. Ám az óvatosság azt parancsolta, hogy okosan, mert minden szónak súlya van. A főszélesen kikovácsolt tervünk büszkeséggel és vidámsággal töltötte el a lelkünket. De a remény egyre lohadt, minél beljebb értünk a faluba.

Az idő dél felé járt. A kihalt faluban csak itt-ott meredt ránk kitérő szemmel egy-egy porban játszó piszkos gyerek. Tréfálkozni kezdtünk vele. Hamar nekibátorodott s bizony szívesen elvezetett bárhová. Az udvarok üresen láttak s csak itt-ott látszott egy-egy, a pítvarból kifutó, kipirult asszony. Arca szinte azt kiáltotta: főzők, vándorok! Összenéztünk és szónélkül a pítvarajtóban termeltünk, az asszony nem kis csodálkozására. Azt hitte, végrehajlók vagyunk.

De megnyugtattuk. Elmondtuk, hogy kik és mi járaltban vagyunk. Majd azt kérdeztük, hogy nem kaphatnánk-e valami harapni valót. Nem-mel válaszolt s mikor mondtuk, hogy hiszen megfizetünk érte, azt válaszolta, hogy kenyéren, kis zöld paprikán kívül igazán nincs semmije. Az ebéd meg kell a családnak, amelyet a mezőre kell vinnie.

Igy jártunk még vagy 2—3 helyen.

— Nincs más hátra, fiúk — mondjuk egymásnak — gyerünk a tanítóhoz.

A tanító kapuja zárva volt. Nem volt otthon.

Igy minden reményt veszítve, elbandukoltunk a református paplak felé. A paplak kívülről jómódot árult el. Amint a rácsos kapun be akarunk lépni, hatalmas kutya rohan felénk ugatva. Visszaugorlunk s berántottuk a kaput. De nemsokára jött a nagytiszteletű asszony s kutató szemmel nézett ránk. Mi feléje bókolunk, ő elkergeti a kutyát, bebocsát nyájasan és egyenesen a szobába tessék.

A szoba ugy festett, mintha a nagytiszteletű úr dolgozószobája volna. A falon Kossuth, Vörösmarty, Petőfi és még egynéhány ilyfajta történelmi kép. A szoba közepén álló asztal mellett magas gyerekszékben ülő kicsi, egészséges gyerek bámul bennünket. Az ablak mellett íróasztalon könyvek, iratok halmaza, rádiókészülék.

— Üljenek le, fiam. Pihenjenek — mondja — elfáradtak, ugy-e?

— Kezít csókolom! Kezít csókolom! —

harsogják egyszerre mindnyájan és megindul a szokásos, udvarias beszéd. — Nem találtunk a faluban senkit, akivel beszélhetünk volna s most ilyen alkalmatlan időben csak zavarunk itt.

— Micsoda alkalmatlan idő? Örvendek, hogy most érkeztek és a készülő ebéden még változtatni lehet.

Még megkérdezte, hogy honnan jövünk, merre akarunk menni s aztán a konyhára távozott azzal, hogy nemsokára megérkezik az ura, akivel elszórakozhatunk. A mezőn van, nézi a szegényes termést.

Helyette a cselédlány jött be a gyerekhez, akivel mi már össze is barátkoztunk.

Nemsokára nehéz léptekkel belépett a nagytiszteletű úr. Nagytermetű, élétpiros, túlhízott ember. Mellette a felesége olyan, mint a hatalmas tölgy mellett az ibolya. Szinte hihetetlennek látszik, hogy a kettő egy pár legyen. A nagytiszteletű asszony bemutat minket s a nagytiszteletű úr örömeinek ad kifejezést, hogy fölkerestük.

Leültetett s bekapcsolta a rádiót, hogy a híreket meghallgathassa. Ám a gyerek sírni kezdett és Burcika még akkor se akart elhallgatni, amikor a nagytiszteletű úr térdére ültette.

Kis idő múlva jön a lány teríteni, majd hozzák a kiadós, jó ebédet s mi ugy falatozunk, mint a napszámosok.

Ebéd végeztével a tisztos pár, de inkább a nagytiszteletű asszony leírja a falujukat, a népét, viszonyait. Majd megköszönjük a szíves látást s neki indulunk a legközelebbi falu felé, ahová késő délután értünk el. Itt meg is háltunk.

Este dalolva jöttek a mezőről a lányok, ami meglepett, mert bizony a nyomasztó helyzet, a rossz termés mindenünnen kiáltozta felénk az emberek kétségbeesését.

A falu közepén átfolyó patak hídján a korlátokhoz támaszkodva szemléltük a falu estjét. Egy csoport hazatérő munkóssal szóbaelegedtünk, hazakisértük őket. Jól esett nekik, hogy mi diákok szívesen és fesztelenül beszélgettünk velük, érdeklődtünk sorsuk, életviszonyaik iránt, ami — szerintük — már senkit se érdekel. Szívesen adtak szállást. Örültek, hogy asztalukhoz ültünk és hogy megoszthatták velünk szerény vacsorájukat.

Vacsora után keservesen panaszkodtak falujuk rohamos anyagi sülyedéséről. Sokan a nyár folyamán ugyszólván semmit sem tudtak keresni és a tél ugy áll előttük, mint egy nagy kérdőjel. A gyerek ruhája rongyos. Kevés ingatlanukat súlyos adósság terheli. Többen idegenbe vándoroltak. Mi lesz itt, ha valami segítség nem érkezik idejében?!

Biztatjuk őket, hogy ez az állapot előbb-utóbb jobbra fog fordulni és a nyomor, az inség nem tarthat örökké.

Mikor másnap napkeltével útnak eredtünk, a munkás embereket már nem találtuk otthon. A szállást az otthonmaradt öreg anyónak köszöntük meg.

A következő faluban a tanítót otthon értük. Ez felhívta figyelmünket egy igen érdekes emberre, aki a falu esze, költője, regélője, tanácsadója, orvosa, sőt — ha kell — helyettesíti a papot, tanítót, kántort, jegyzőt, mindenkit, akire a falunak szüksége van. Memóriája pedig sohse téved.

Meglátogattuk. Eppen akkor jött haza a mezőről, kasza a vállán. Megörült, hogy oly emberek keresik fel, akiktől tanulhat. Betessékelt a házába, ha csúnya is, de ő arról nem tehet. Hát bizony döbbenetes látvány tárult elbénk a házban. A szoba levegője savanyú, dohos. Az egyik sarokban agyonfoltozott zsákokban hevert a nyáron keresett gabona. A butorzat kopott, piszkos. A koporsóhoz hasonlatos ágy betakaratlan. A lócéval körülvelt asztal rozoga. A mezezetet roskadozó gerendázat tartja még ideig-óráig.

A jó ember megérezte megdöbbenésünket, de leültetett s mi kérdésekkel halmoztuk el. Ő pedig levett a mestergerendáról egy porlepte iratsomói s azt mutogatta. Gyönyörű betűvetés, kifogástalan helyesírás hirdette nekünk a falu eseményeit, krónikáját. Majd vallásos, elégiaszerű költeményeiből olvasott fel nekünk. Mikor

megkérdeztük, hogy mikor írja mindezt, azt felelte, hogy télen, mikor nincs munka. A családja eléggé koiholja őt a sok petróleumpusztításért, de a papirost és a tintát a paptól kapja. Szeretné mindezt értékesíteni, de nem tudja a módját. Mi sem adhattunk neki tanácsot, mert minden írása csak a falujára vonatkozik.

Később egy sovány, piszkos ruhájú, anyóka pléhtányéron főtt csöves kukoricát hozott be s mivel nem akartuk elfogadni, majd sírvafakadt.

Végre is ott hagytuk ezt a tipikus nyomortanyát és nyomorult gazdáját, akinek a természet csak azért adott eszt, hogy lássa, százszorosan érezze tehetetlenségét. A szabadban nagyot lélekzettünk és szégyelltük magunkat, hogy nincs erőnk a falu inségén, nyomorúságán, tehetetlenségén segítenünk.

Még sok, igen sok falut jártunk be. Mindenütt ugyanazt az élelképet, ugyanazt a maradiságot és szegénységet találtuk. Egyik falu olyan mint a másik: a huszadik század nagy kulturája pirulhat azon, hogy a falut nem tudja még kiemelni évszázados sötétségéből, testi-lelki szegénységéből.

Kalandos élményünk, dicsekvésre méltó eseményeink nem voltak. A falu csak madártávlatból szép, regényes; közvetlen közelből szomorú látvány, könnyre fakasztó, siralmas nyomortanya; naiv, gyermekes lelkek korai temetője, kálváriás siralomvölgye.

(Ipolyság)

Balga László
VI. o. rg. tanuló.

Jézus és a tizenkettő

Az emberek sírtak és bámész-szemekkel
Néztek, mert a ház csarnokán
Százestendőös jövendőmondó álldogált.
Apám, én sietek elrejtteni e szerény
Kincset, hogy röhögjön a baltám fokán...

Nekem aranyam van és az életemet
Adnám érte, mert hősen
Szerezték, nemes őseim a carlói tőzsdén;
Jönnek rongyos emberek és tizenkettő
Lép be a küszöbön, mind ismerősen...

Nekem a pénzem országokat rontana
Még újra s ha a kamatok
Nem ellenek százszor annyit, gonosszá
Teszem az országokat, háborút robbantok,
Még ha mindnyájan már meg is haltak...

Nekem a földem millió béresnek
A zsebéből húzza a Vért,
Apámtól tanultam zsarolni nemes
Módra, hisz a szolgának nincs istene
És nem fizetek adót szenvedéseért...

Az én küszöbömre ért Jézus: nekem
Nincs semmim, csak a nevet
Őrzöm szívemben és Szamaritánusa vagyok
Az embernek, mert mig élek, tarka
Csokor virúl bennem: Az Emberszeretet.

Vége

Írta: Scherer Lajos

Már régen mondjuk és írjuk, hogy a középiskolákban a nevelés legalább egy emberöltővel visszamaradt és az élettel nem talál kapcsolatot. A szédületesen fejlődő új kor új, modern nevelést követel, ezt érzi, tudja mindenki, de nem mer vele foglalkozni senki. S mikor a Sarló időszerű és fontos ösztönzéseiről írtunk, általános gúny tárgyává tették, sőt ütötték A Mi Lapunkat. Pedig a kiváló pedagógus, Krammer Jenő, is azt írja többek között, hogy „bármiképen vélekedjék is valaki a Sarlóról, egyet feltétlen el kell ismernie és ez az, — amit talán objektív kritikai szemmel nézve még kevesen szögeztek le: — A Sarló ösztörfzése sok esetben időszerűek és fontosak, megérdemlik, hogy a különböző szakértelmiségi körök észrevégyék és saját munkaprogramjukban megvalósítsák.”

És most végre megszólalt egy gimnáziumi igazgató, Faluba János is, aki az ifjúság szellemi túlterheltségével kapcsolatban a hozzá érkezett panaszokra megállapítja azt, hogy a panaszok általában megokoltak. A tanterv következtében — amint a Gömör írja — a növendékek nemcsak az iskola falai között, hanem a házi feladatok elvégzése címén odahaza is túlságos mértékben vannak igénybe véve. Ez a megerőltetett munka különösen a serdülő korban rendkívül káros befolyást gyakorol

rol a szellemi és fizikai fejlődésre. A növendékek szellemi túlterheltségének oka nagyrésztben a tantervben rejlik. Ennek hibáját még csak fokozzák a nem minden tekintetben megfelelő tankönyvek.

Igy beszél egy hivatásos tanterv-író!

Ugyanígy ír a „Magyar Tanügy”-ben Dr. Szerényi Ferdinánd, pozsonyi magyar tanítóképzői igazgató: „A meglelt korú munkásokra behoztuk a nyolc órai munkaidőt; míg a fejlődés stádiumában levő tanuló ifjúságot legkevesebb 10—12 órai munkára fogjuk. És ezt csináljuk mind az általános műveltség szent nevében, a harmónikus egyéniségek nevelésének jelszavával, amikor a világban szakemberekre van szükség.” Nagyon megszívlelendő szavak! Általában Příklad tanár javaslatát kellene elfogadni, amely így szól: „A modern iskola általában arra törekszik, hogy a gyermekort meghosszabítsa játsszással és érdekes munkával.”

Ime, komoly tanterv-írók érzik a mai rendszer tarthatatlanságát s az iskolai hatóságok bizonyára mindent el fognak követni, hogy a tanterv kívánatos reformja mielőbb megvalósuljon, hogy előmozdítsa az embernevelést, a tanár és tanítvány közötti lelki erős kapcsolatot s hogy végre megbukjék az átkos katedrarendszer és a noteszbe írt jegyek alapján való klasszifikálás és buktatás.

Jövőnk szelleme: a „lemaradt” Európa

Az emberiség gyermekkorától, ettől az erősen egyéni természetű állapotból folyton nagyobbodó közösségeken át eljutott napjaink „fejlett” társadalmi viszonyaihoz. Ha e folyamat természetét megfigyeljük, megállapítjuk azt, hogy e fejlődésnek nevezett folyamat semmi más, mint *kiegyenlítődés*.

Az érintkezési eszközök fejlettsége megkisebbitette a földgolyót és nagyobb, átfogóbb közösségeket teremtett. Földünk vesztett tarkaságából és az éles körvonalak átmenetek lettek. E folyamatot szemléletesen úgy képzelhetjük el, mintha egy hatalmas ecset a földgolyóra különböző színű foltokat ejtett volna, melyek lassanként összefolynak, eltűnnek, hogy újabb, nagyobb foltoknak adják át helyüket.

E folyamat feltartóztatlanul tart tovább. A mult megingathatatlan látszó közösségei, — akár nemzeti, akár vallási alapon állottak is, — elsöprődtek, áthasonultak. Így vagyunk napjaink közösségeivel is! Ezek sem képeznek végleges határállomást, csak kerékszélű hordozói egy akadályt nem ismerő új átalakulásnak.

Milyen lesz tehát jövőnk szelleme, amely nagyobb egységbe fogja fűzni korunk közösségeit? Nemzeti? Vallási? Vagy egy új, más eszme fog

úrrá válni? Ki tudna erre emberi ésszel felelni?

De annyi tény, hogy az új átalakulások legelszántabb harcosai az ifjúságból kerülnek ki. Ők egy átfogóbb, általánosabb szellemnek a képviselői. Ezért volt, van és lesz mindig tatóngó úr az ifjúság és apái között. A fejlődés rohamlépései alatt ez az úr mindig mélyebbé válik. Az apa nem érti fiát; támadja életnyilvánulásait, ifjúsági sajtóját s nem akarja elhinni, hogy a fiúnak különben, jobbnak kell lennie apjánál.

Ez az ellentét sok bajnak forrása; de éppen ezek a bajok egyenetlik útját egy természetesebb, helyesebb átalakulásnak. Az ifjúság, és kiválóan az európai ifjúság tönk fel má a jövő előharcosaként. Bár tagadhatatlan, hogy a gazdaggá lett Amerika vezet e technika terén s Európa „lemaradt” a versenyben, de azért a tényleges vezetés Európáé maradt, mely nem „maradt le”, csak pihen és erőt gyűjt . . .

Lamy József

„Igyen ki-ki jót s műveljen derekast, mennyire ereje engedi Magát felsőbb sors által kiválasztott különös lénynek, reformátornak, új Mohamednek tartani — legnevetesegebb, tagadni nem lehet, de nem kevésbé szomorú, magában s maga erejében semmit se bízni s mindenütt mást állítani maga helyjébe.”

SZÉCHENYI.

Az első magyar társadalmi regény

Száz évvel ezelőtt a mai állapotokhoz hasonló helyzet volt, csak sokkal enyhébb kiadásban. A nagy Napoleon ellen folytatott harcok véget értek. A pénz értéke többszörösen lecsökkent. Az ipar és kereskedelem, a földművelés és kereseti lehetőség ép úgy pangott, mint ma. És e meghibbant, zavaros légkörben az emberiség — ép úgy, mint mostanában — két pártra szakadt. Voltak haladók és maradiak, joggal bírók és jogtalanok. A szegénység előre tört és a rendiség megbukott, de megbukott a szepőlten vallásosság mellett a felekezetiesség is.

A száz évvel ezelőtti korszaknak a nagy Széchenyi István mutatott irányt. Népszerűvé és általánossá tették eszméit Vörösmarty Mihály a költészet, Fay András az elbeszélő irodalom terén. Mikor Fay András regénye, a Bélteky ház megjelent — éppen 100 esztendeje! — könyve az újság erejével hatott s rövid időn belül minden példánya elfogyott.

Mi volt ennek a példátlan sikernek az oka? Semmi más, mint az a szerencsés fogás, hogy ügyesen szembe állította a régi társadalom tehetetlen embereit az új Magyarország munkás, haladni vagyó kicsi taborával. A Bélteky Mátyásoknak el kellett tűnniök, hogy a képzett, széleskörű műveltséggel bíró Gyuláknak engedjenek helyet.

A ma jelentéktelennek látszó iránymű, az első magyar társadalmi regény, a forrongó közélet tisztulását segítette elő, hogy a régi szellem felett diadalt arasson az új szellem, hogy az ingyenélő, konzervatív emberek felett a szívósakarátú, finom-

lelkű, minden szépért, nemesért lelkesedő ifjú nemzedék győzzön s a reformok életbeléptetésével a szükséges új társadalmi berendezkedés, a liberalizmus megteremtse azokat az életfeltételeket, amelyre a száz évvel ezelőtti magyarságnak szüksége volt.

Ha Fay András ma élne, ugyanugy cselekednék. Odaállítaná a konzervatív, retrográd irányu, a felekezetieskedésből elősködő, a jövőtől rettegő, a multat visszafordítani akaró maradiakkal szemben a szívós akaratú, dolgozó és tanuló fiatalágot, hogy a haladást győzelemre segítse. Megrajzolná a mai kor társadalmának képét, pontosan, torzítás nélkül, erényeit nem szépítve, hibáit nem nagyítva. Mert Fay Andrásnál a művészet nem volt önmagának a célja, amelynek a mindennapi élethez semmi köze, de életbölcességével, praktikus eszméivel gyakorlati eszköz arra, hogy kihangsúlyozza azt, hogy fejlődni kell új irányban, hogy meglehesen élni.

Ma nincsen Széchenyink. De írónk, Szabó Dezső, Móricz Zsigmond és mások, rámutatnak az új útra, amelyet járhatóvá kell tennünk, hogy a munkanélküliek milliói emberi megélhetéshez jussanak. Ezt tette száz évvel ezelőtt Fay irányregénye s bizonyára a mai kor is ki fogja termelni azt az irodalmat, amely a zürzavarban helyes, követendő irányt fog mutatni.

A mult nem ismétli meg önmagát, de a mult helyes fogásai segítségünkre lehetnek egy megértőbb kor kialakulásában.

Sch. L.

A napot evők

Nem új elnevezés. A zsidó gazdag családok már évtizedek óta gyakorolják szegénysorsú zsidó diákokkal szemben. Abban áll, hogy a szegény tanuló a hét egy-egy napján terített asztalra talál egy jószívű családnál, hogy éhen ne keljen veszni s hogy művelődhessék. Ez a napokat evés nem szegényíti meg az adakozót, de mérhetetlenül sokat használ a szegény diáknak.

Amióta a demokratikus szellem megteremtette a szülők tanácsát a középiskolák mellett, ismét divatba jött a napot evés. A vidékről járó szegény diákok meleg ebédet kapnak egyes jó családoknál. Ez a jó szokás nemesak egészségesebb nemzedék kifejlődését fogja előmozdítani, de közelebb is fogja hozni a falut a városhoz.

Nekem is van ilyen napot-evő kis diákom. Pontosan, illedelmesen állít be a kijelölt napon s jóévtággal fogyasztja el azt, amit egyszerű polgári asztalom nyújtani képes. Az egész családnak van ilyenkor ünnepe s bizony török a fejüket, hogy mit kellene főzni, hogy a kis vendégnek izleljen.

A kis vendég jól érzi magát és észre sem veszi apróbb ügyetlenségeit, félszégeit. Ha kérdeznek tőle valamit, rendszerint telugrik székéről s úgy felel. Ha gulyaslevest tesznek elébe, meg-eszi előbb a levit, aztán a burgonyát, legvégül a húst. Késsel-villával enni alig tud. A csámcsogást sem tartja illetlennek. Úgy csinálja, ahogy otthon látja. Arra még nem tanították meg, hogy sandison egy kicsit szomszédaira s csinálja úgy, ahogy azok esznek.

No de ez nem baj! A család tagjai nem gúnyolják ki érte. Észre sem vették, hogy szöglettességein mosolyogni lehetne és kellene. Majd rájön ő idővel erre is. A többszörös érintkezés és a tanulásban való haladása majd megteremti a kívánatos színvonalat. Addig csak egyék és fejlődjék testiekben és lelkiükben.

Csak az a kívánatos, hogy minden bejáró diák találjon meleg ebédet s bárcsak minden jobb család lathatna asztalánál hetenkint egyszer egy-egy ilyen „napot-evőt”.

REGŐS REMESSZEGHY

Gondolatok a mai válságról

Kedves Szerkesztő úr!

Tessék elhinni, hogy az én koromhoz képest élettapasztalatom nagyon sok van, de hiányzik az olvasottságom, mert nálunk az iskolában a szekrényben vannak a könyvek s ezért csak töprengek a látottak felett, hogy megértem valahogy az életet.

A XX-ik század, — úgy látszik — a nagy ellentétek százada. Az államok vezetőit igen sok gond gyötri s maga a társadalom kettészakadt. Egy kisebb része pompában, fényben él, míg a nagyobbik fele ijesztő nyomorúságban és lassan-lassan semmivel sem törődik.

A tudomány magas állása dacára az emberiség szétesett s nincs benne összetartó erő, hogy az életet emelje, széppé tegye. A társadalom rétegei egymást marják, közben nő a gazdasági krízis, amit az önzés, a pénzimádata még súlyosabbá tesz.

Sokan azt állítják, hogy a mai válságos helyzet a világháború következménye. Lehet. De én inkább azt hiszem, hogy minden háború után rosszabbá válik az emberiség sorsa, mert minden békekötés magában rejt egy újabb, még borzalmasabb háború csiráját s azért, aki teheti, éli a világát, míg lehet. Szóval az önzés mind nagyobb arányokat ölt s vele mind távolabb esünk az óhajtott földi paradicsomtól, amelyben a szükséges fegyelem mindenkinek nyújthatná a kívánt megélhetést, megelégedést és boldogságot.

A szovjet-rendszer nem alkalmas az élet megjobbítására, mert mindenkit az egyéniségében támad meg s nem tűri, hogy egyes lángelmék kiemelkedjenek a tömeg fölé. Prokrusztes ágyhoz hasonlít egyenlősítő eljárásával s több kárt okoz, mint hasznot. De a kapitalista rendszer sem jó, mert kiuzsorazza a testi és szellemi munkást egyaránt és sok embert meg nem érdemelt haszonhoz, nagy vagyonhoz juttat, míg a milliárdokat a kedvenc kutyánál, a dédelgetett macskánál is rosszabb helyzetbe kényszeríti bele.

A világ ugyan tovább halad, de mily messze estünk Buddha, Krisztus, Mohamed, Luther tanításaitól! Ma nagyon sokan megtagadják a vallást, bár Isten létezését elismerik. Miért van ez? Én azt hiszem, hogy mindez azért van, mert ma alig van önzetlen ember; talán még Gandhi Mahatma sem

az, noha puritán egyszerűsége, fájának igazságához való ragaszkodása tiszteletet parancsol. Én azt hiszem, hogy ma az emberek nem ismerik a hivatást s mindentől csak hivatalt csinálnak. A legtöbb ember nem hivatottságból gyógyít, tanít, ír, prédikál, imádkozik, dolgozik, hanem a pénzért, a mindenható pénzért. Ezért nincs barátja a szegény embernek; ezért nincs hű embere a gazdag embernek. Ezért van a nagy marakodás világszerte s ezért van az élet nehézsége. Hiányzik a bizalom, ezért nincs megértés, nincs gazdasági élet s ezért van szegénység és nyomor.

A rosszat nem lehet agyonverni bottal, azért a rossz embert sem kell bottal ütni, hanem úgy kell cselekedni mint Krisztus: „Szeressétek ellenségeiteket; áldjátok azokat, akik titeket átkoznak; jól tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék.“ Csak az ilyen lélek gyógyíthatja meg a mai világ nagy betegségeit. Ezért kell az emberiséget az élet szebbé tételére nevelni és ezer és ezer iskolát építeni, amelyben az ember szeretetére és az élet becsére neveljék a jövőendő társadalom tagjait.

(Pozsony)

Révay Lajos

Kedves druzsám! Nagyon, de nagyon sokban van igazad. Vajudó társadalmunk igen beteg s bizony el kellene neki egy orvos, egy Krisztus, aki meg tudná gyógyítani. Ma mindenki igen okos és vezetni szeretne; de olyan, aki engedelmeskedne, alig van, mert nem bízik a vezérekben. Bizalom, szeretet, áldozatkészség és hit volna itt a legjobb gyógyítószer. Szép soraidhoz gratulálok!

A csere

Derős téli nap volt. A csillogó napsugár kacagva pihent meg egy pillanatig az intézet zúzmarás ablakán, majd lecsókolva róla a jégvirágot, észrevétlenül surrant be a tanterembe.

A napsugár kacagós derős mosolya furcsa ellentétben volt a különben vidám kedélyű hetedikesek mostan szokatlanul komorra kényszerült hangulatával.

Pincsi, az osztály szája, hozta meg a szomorú hírt, hogy szeretett osztályfőnöküktől a következő órán búcsúzniok kell. Már pedig Pincsi hírei mindig valóknak bizonyultak. Biztos forrásból tudta mindig a legfrissebb hivatalos titkokat is... Fájdalom, ezuttal is igazat mondott.

Az általános izgatottság közepette észre se vették, hogy az osztályfőnök úr belépett.

A tanár úr arcán is valami titkolt szomorúság-féle bujkált. Az óra gyorsan telt s vége felé a tanár úr maga adott igazat Pincinek, amikor megilletődve búcsúzott osztályától.

Csöngettek. A tanár úr gyorsan elhagyta a termet s az osztály dermedten bámult az egyre távolodó alak után, aki lelkük felét vitte magával.

Barna még utána futott a tanár úrnak az osztályban felejtett szemüvegével, majd lelkendezve rohant vissza: Fiúk, a tanár úr . . . a tanár úr . . . s fuldokolva zokogásban tört ki, a tanár úr . . . sír . . .

A fiúk még mindig kívülten néztek hol egymásra, hol maguk elé.

Végre az inspekción tanár úr szól be az ajtón: Fiúk, szellőztetni, kimenni. Némán indultak kifelé. Barna, az osztály komikusa, kifelé menet csöndesen dudolta az osztály felé, hogy odakünn meg ne hallják. "Nem történt semmi, csak elválnunk csöndben". Máskor olyan érdekesen, olyan fura arcjátékkal tudta eldudolni ezt a rövidke sort, hogy mindenkit megkacagtatott vele. Most azonban senki se nevetett. Nem. Hanem egyszerre zokogott fel mindnyájukban a refrén: Nem történt semmi, csak elválnunk csöndben . . .

Napok multak, egyhangú téli napok. A nap csak ritkán mosolygott le arany sugaraival a földre, akkor is csak félszemével s mintha azt is megbánta volna, ijedten kapta vissza és fúrta be fejét hópihé párnájába, amelyből olykor-olykor egy-két pehely szállingózott alá.

A hetedik osztályban minden csöndes. Mindenki a történelmi könyvet lapozza. Hja, a helyettesítő tanár úr szigorú ember, akivel nem lehet kukoricázni. Egyszerre csak robajjal Pincsi dől be az ajtón.

— Fiúk! — lihegi — fiúk, ujságot mondok. Megjött az új osztályfőnök. Holnap már tanít is. Leírhatatlan izgalom szállotta meg a várakozással telt lelkeket.

— Mondd, igaz? — Milyen ember? — Fialat? — Honnan jön?

Mindekinek volt valami kérdezni valója, mindenki szeretett volna valamit tudni az új osztályfőnökről.

Az óra a maga megszokottságában telt el. Tízpercen a hetedikesek csoportokba verődve tárgyalták a nagyfentosságú eseményt.

— Fiúk, fogadjuk meg, szólott a köréje gyülekezett társaihoz Anti, hogy nagyon jók leszünk, igyekezni fogunk magunkat megszeretelni a leendő osztályfőnök úrral.

— Igérjük, igérjük, — hangzott az ígéret mindenfelől.

Én virágot hozok a tanár úrnak — buzgókodott Tibi. Ugyan, — hiszen még nem is ismerjük, — vetette ellen Karcsi.

— Mindegy, a virág a szeretet jele s ha a tanár úr látja, hogy szerető szívünket cserébe fel-

ajánlva közeledünk hozzá, lehetetlen, hogy elárkozzék előlünk.

Ilyen és hasonló találgatásokkal telt el az egész nap. Másnap reggel hatalmas csokor díszlett az osztály katedróján. A buksi diákfejek érdeklődve bujtak össze, majd ijedten rebbentek szét minden kívülről jött neszre.

Jön, jön, hallatszott innen is, onnan is.

Végre nyílt az ajtó. Fiatal férfi lépett a terembe s kémlélődve tekintett körül az osztályon. Szeme a virágcsokron akadt meg. Ránézett, majd a fiúkra s alig észrevehető mosoly jelent meg ajkán.

A nagydiákok fellelegzettek. Hiszen ez örül a virágnak, hiszen ez szeretni fogja őket is.

Bolondos gyermekszivük már meg is nyílt egy új szeretet számára s csak arra várt, hogy fesledező virágát valaki a viszonszeretet harmatesőppjével élessze. És ez a valaki vajjon megteszi-e ezt?

A tanár úr még mindig mosolygós arccal, kedves hangon kérdezi: Ki hozta ezt ide? — Tibi szemlesütve áll fel, szinte restelkedve, mert sejti, hogy a tanár úr meg fogja köszönni e gyengéd figyelmességét.

Maga? — Hát akkor fogja meg és dobja a szemétkosárba!

Az osztály dermedten mered a tanárra, míg Tibor mozdulatlanul áll helyén, mintha odaszögezték volna.

Dobja a kosárba, nem érti — harsog a tanár úr ingerülten.

A bolondos gyermeksziveken éles fájdalom hasít keresztül s az óra végén egészen bezárulnak. Fájó csalódással néztek egymásra, amikor az új osztályfőnök így vált meg tőlük: A legközelebb majd rendre tanítom én magukat, hogy a jövőben hasonló esetek elő ne fordulhassanak.

Lemondóan suttogták magukban hazafelé: Nem így akartuk, nem mi akartuk így.

A téli napsugár meg se próbálkozott kibujni vastag felhő takarója alól, szegyenlett mosolyogni, mikor annyi levert, szomorú diákarcot látott . . .

(Ipolyság)

Dubraviczky Dezső
VIII. o. t.

Elbeszélésemet az ellentét hatásossá teszi s a fiúk rajza is elég jól sikerült. A kezdet biztató jövőt ígér.

A csillag

Csillag ragyog bölcsönk s pályánk felett:

Órködő gond, szülői szeretet

Vigyáz reánk és elkísér hiven

Rózsák közt s utunk töviseiben.

Átölel, mikor minden elhagyott.

Főlemel, hogyha összeroskadok.

S ha tétovázik kétkedve a láb,

Új ösvényt mutat: erre menj tovább!

*Az örök csillag hű tanácsadó.
Szeretetéhez misem fogható.
S Istenemet én hálásan áldom,
Hogy az a csillag a legjobb barátom!*

(Rimaszombat)

Madarász József

II. o. rg. tan.

No Jóska, ha ezt a verset csakugyan te csináltad,
akkor nagyon büszke vagyok rád, mert nagyon szép. A többi
versedre is kíváncsi vagyok!

Az üres kert

*Szemem az ablakon át megint
Virágtalan kertbe tekint.
Hol egykoron rózsák virultak:
Ridegség van . . .
Mindenütt csak virág holtak!*

*Bólogató nyárfa levelét
Viszi a bús szél szerteszét.
Sugárzó nyárnak vig ifjúi,
Falevelek,
Mind, mind a tél vértanúi!*

*Elöttem áll a gyönyörű mult;
S szívem fájva összeszorult,
Mert meghalt a kert s üres kertet
Új életre
Már többé semmisse kelthet!*

(Losonc)

Héderváry Sándor József

V. oszt. gimn. tan.

Gondolattmélység és formaérzék jellemzik ezt a verset
s az előbbiekhöz képest haladást mutat Csak előre!

Karácsony elébe

*Tíz év hasztalan várakozása
Táncol ma előttem, mint vádoló
Kis, kócos, drága gyerek.
S lelkem, mely nagy ünnepek várakozásába
Rég belefáradt, most halkán didereg.*

*Örvendező ünneplők balga, furcsa
Útjairól hitetlen, bús lelkem
Már régen csöndben letért.
S én árva, kételkedő már régen mentem
Közlegő ünnep elé feleletért.*

*Illatozó, szép gyertyák árnyékában
Hiába hallgattam halk éjjelen
Éjfélé, hűvös misét:
Szívemben mindig összekevertem sok
Kétkedés közt a csuffal azt, ami szép.*

*S ma mégis a régi várakozással
Várom, hogy elesüendesüljön bennem
Minden, ami csak sajog,
S lesem, hogy útnak indítja-e végre
Éz az ünnep szívemet, e rossz hajót?*

*S bár régi alázatások jajdulnak
Bennem, ismét kérdelem: Kisimul e
Lelkem, e gyűrött bársony?
S régi csodáiból neveden kívül
Megőriztél e mást is, szent Karácsony?*

(Pozsony)

Házy Ferenc

Mult számunkból kiszorult, de azért áhítatos lelked
mély érzése most is hat soraidból elevenen, ami bizonyítéka
annak, hogy versed nem csupán alkalmi vers.

Kiért? Miért? . . .

*Tőlem ki kéri számon,
Ami elégett a számon?
Ki lesz a sáfárom nekem?
Ki ellopja énekem!*

*Ki lesz majd e szép, rögös
Úton — nevető örökös?
Kiért lesz furcsa sírom?
Kiért kell visszasírnom?*

*Akit soha nem látok,
Az sir rám titok virágot?
Ki rám szórta az őt dért,
Csak az tudja, kiért? — miért? . . .*

(Komárom)

Czéher József

Ig. VIII. o. tan.

A sok kételkedés erős hangon nyer kifejezést. De a
nagyon jó rimek kissé a keresettség színében tűnnek fel.

Igy indultok ti!

*Szeptember! Sok remény! Tábortüzek nyultak
Oszlopként az égbe, mint fölújult szentek.
Köröttünk a sötét, elfelejtett multak
Gomolyogtak, amint föllobogva mentek.*

*Szeptember! . . . és mentek, mentek lelkesülten . . .
Égket ígérve zúgott hangos daluk.
„Ej haj! Miénk minden!” — szólt a dal körültem,
S rengtek az iskolák, reméltek a faluk . . .*

*Dörögve indult és haj, mi lett a vége? —
Elhaltak a lángok, elhalt a nóta is.
Gyáva nyúl szívemben nem volt, csak bús béke!*

*Igy indultok ti, gyáva kis, kisfiús,
Parányi emberek . . . És most bomoljatok:
Jön az eszeveszett, kegyetlen Júnus!*

(Érsekújvár)

Matus Ferenc

gimn. VI. o. tan.

Az éveleji diák-lelkeseudést nagyszerűen rajzolod, amire
nagy szerű csattanó az évvégi ellankadt, elernyedjt júniusi
hangulat feltárása.

A MI LAPUNK KÖNYVESPOLCA

Az ismertetett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi, Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat-vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Komlós Aladár versei.

„A néma örült arca.“ Budapest 1931.

A kötet címe után ítélve valami vad mithost vár az ember ezektől a versektől, talán valakinek a fenekedését a világra, vagy eszelős menekülését az emberek elől, titokzatosságot és borzongást. Végig olvasván a gyűjtemény félszáznál több versét, mindinkább elhalványodik a cím ijesztő látomása és ennek helyén egy tépelődő, szomorú férfi arc tűnik elém. Látásra szomjazó, éles szempár, amely lassankint elszokott attól, hogy a nap-sugaras külszín vonalainak és formáinak láttán felcsillanjon. Böles férfi-szem, amely a látható dolgok mögött a megigazulás, az emberi beteljesülés titkát fürkészi.

Mondhatnám úgy is, hogy ez a szem a külső világ dolgairól lassanként befelé fordult, a lélek irányába, amely a férfikor derekán nem lázong, nem kiáltoz többé, hanem töprengve keresi a Rendet és a Célt. Csakhogy ebben a versciklusban csak elvétve akadnak nagybetűvel felmagasztalt szavak és egyáltalában nincsenek benne versebe foglalt értekezések vagy vezércikkek.

Nagyon ritka jelenség mostanában: egy költő, aki — *költő és semmi más*, Amit ír: csupa líra, az 1914 májusán keltezett első verstől kezdve egészen az Epilógus érett bölcsességéig. Az élet szépségén buzdul, a *hadszintéren* is tud még örülni Isten szép világának, de a fogságból hazatérve tekintete elborul; keresi, várja, hogy valaki csodát tegyen vele, közönséges-ember-voltából kiragadj a jók és igazak közé emelje. A bánat gubója körülzárja megnehezült szívét, amely „a *jóság, szépség, a szerelem mögül*“ Isten hangjára flygel:

„Kit nem látlak, de hallom a hangodat,
nézd, szennyben élek s gyenge az én szívem.
Ó, tégy jóvá, éppé, erőssé!“

Mithos helyett, íme *ethos* élteti Komlós Aladár líráját: ez adja meg a másfél évtized sokféle élmény-anyagából összetevődött kötet egységét, ez határozza meg költői eszközeinek puritán egyszerűségét („Egy színes szót a nyelvem szinte szégyel), ez feszíti szinte pattanásig elevenen élő költői képeinek duzzadó erejét.

Félreértés ne essék: Komlós Aladár nem puritán lélek, ő megízlelte az élet gyönyöreit és nem mond le a világ szépségeiről, noha legutóbbi verseinek tanúsága szerint most már nem tud ujjongva „nézni, nézni!“ Ethikus ember, de nem erénycsösz; szókimondó, de sohasem durva; őszinte, anélkül, hogy kiméletlen lenne,

Kiegyensúlyozott, érett líra ez: egyik legtisztább hang napjaink költészetében.

Férfibánat.

Fenyves Pál.

Jegyzetek a magyar irodalomtörténetirásról. (*Jarnó József könyvének a margójára.*) Jarnó József most könyvbe gyűjtötte és *Magyar miniatűrök* cím alatt kiadta (a Kazinczy kiadóhivatalnál) azokat az irodalomtörténeti novelláit, amelyek először A Mi Lapunk hasábjain jelentek meg s amelyeket így jól ismerünk valamennyien. A magyar szellemi élet fejlődésének a képviselői, írók és kulturpolitikusok ezeknek a novelláknak a hősei. Helyesebben: nem személyek a mozgatói azoknak a történéseknek, amelyet a novellák megelevenítenek, de társadalmi erőnek az etolódásai, társadalmi osztályok és társadalmi érdekeknek az összeütközései. A történések okait nem személyekben, de a társadalomban keresi az író. Így sikerül neki egy teljes tisztaságú képet nyújtani a magyar irodalom helyéről és szerepéről a magyar társadalmi alakulások történetében. A regényíró ösztönző felérzései intuitív rátapintásai egy adott ponton találkoznak az irodalomszociológus ok-okozat vizsgálatával és a jelenségek megelevenítésének eszközközével igyekszik az egyes korok benső ellenmondásai, művészetben és művészekben külső feszültségeit föl-tárni és megmagyarázni.

Ezért Jarnó József könyve nem állítható azoknak az életrajz regényeknek és életrajz-novelláknak a sorába, amelyek százával lepik el a francia könyvpiacot és amelyek annak a ténynek köszönik megjelenésüket, hogy a közönség megcsömörödve a fantáziarodalomtól és a háború és azt követő társadalmi átalakulások által valóságra döbbsentve, elmúlt korok megtörtént jelenségeinek, nagy emberek életének a regényes átértékelését követeli; egy menekülés-forma ez az író és a közönség számára: az író számára a nyílt állásfoglalás elől, a közönség számára: a jelen súlyos gondjai elől.

Jarnó József miniatűrjei nem a jelen elken-dőzésére, de a mult jelenségeinek a megmagyarázására íródtak. A novella-formát nemcsak azért választja, hogy az szélesebb tömegek számára tegye lehetővé könyve olvasását (mint Dóczy Jenő életrajz regénye: Arany János. Génius kiadás 1929), de mert a történés dinamizmusát a párbeszéd és a jelenségek drámai egymás mellé csoportosítása tudja a leghívebben érzékeltetni.

Ezért nem mint szépirodalmi, de mint irodalomtörténeti munkát kell értékelnünk Jarnó miniatűrjeit.

Ez utóbbi szempontból nézve Jarnó könyve

kísérlet arra, hogy hogyan lehetne a lehető legcélravezetőbben felhasználni a szociológiai kutatás eredményeit az irodalomtörténetírásban. Első kísérlet a régi magyar irodalom jelenségeinek a társadalomból, illetve az egyén és a társadalom egymáshoz való viszonyából való magyarázására. (Az új magyar irodalom illyszempontú megértésére folyóiratokban és tanulmányokban történtek naiv kísérletek.) A történetkutatás mindmáig oly kevés súlyt fektetett azonban a társadalmi fejlődés jelenségeinek és törvényszerűségeinek a felmutatására, hogy az irodalomtörténetírók — adalékok és dokumentációk hiányában — kénytelenek önkényes restaurációhoz folyamodni. Ennek pedig a legbiztosabb módja a regényesítés. Így Benedek Marcell is ehhez az eszközhöz kénytelen folyamodni, amikor a Délsziget vagy A magyar irodalom története című munkájában (amely a Révainál jelent meg 1928-ban) a Halotti Beszéd költői szépségét vagy Tinódi Sebestyén énekeinek a nagyszerűségét akarja érzékeltetni; (Pedig itt még nem is oknyozásról, csak hatásreprodukálásról van szó!) kénytelen a Halotti Beszédet elmondítani egy levert hangulatu temetésen, ahol annak kristályos gondolatosságát meghatja és megnyugtatja a gyászolókat és kénytelen a Tinódi-éneket zongorakísérettel énekelteni, hogy a zene az énekeket korukat-kifejezővé tegye.

Távol vagyunk már attól a szemlélettől, amely az irodalmat Phönix madárhoz hasonlította, „amely mindig ugyanaz, de folyvást újjászüli magát, vénül és megifjodik, elhamvad, de hamvaiból új életre kel s az ég felé esatottogtatja szárnyait.” (Gyulai Pál.) Az új kutatások megmutatták, hogy az irodalomban csak az örök, ami az emberben örök, tehát lényegileg semmi, mert az ember erkölcsi és lelki összetétele koronként, helyenként és társadalmi osztályonként más és más és hogy így az irodalomban sem lehet misztikus örök igazságok kifejeződését keresni. Az irodalomnak nemcsak benső tartalma, de külső formái is változnak korok és társadalmak változásával. Nem lehet tehát az irodalmat önmagában, mint egy külön életet élő organizmust szemlélni. (Ennek a szemléletnek sok jeles képviselője közt az egyik legkiválóbb a magyar Riedl Frigyes.) Az irodalom a társadalom életének egy tünete, a társadalmi organizmus lélekző szerve, amelyet csak a többi szervevel, a társadalmi élet többi jelenségével való összefüggésében lehet felfogni és megérteni. Nemesak arról van tehát szó, hogy irodalmak és irodalmi áramlatok fellépését más irodalmak hatására vezessük vissza, (amelyet az összehasonlító irodalomtudomány vállalt magára), de és főleg arról, hogy az irodalmak és az irodalmi áramlatok fellépését az ehhez szükséges társadalmi feltételek kialakulásával magyarázzuk. A Benedek Marcell által szerkesztett Világirodalmi Lexikonnak a kínai irodalomról írott cikke megérteti velünk, miért elsőbbrangu ez a szemlélet: Kínában külső hatástól mentesen egy adott társadalmi fejlődési fokon megjelenik és ugyanolyan

irodalmi formák közt nyilatkozik meg ugyanaz az eszméáramlat, amely Anglia irodalmát jellemezte egy más korban akkor, amikor az angol társadalmi helyzet az adott kínai helyzettel volt azonos.

Az események ilyen értékelését látja feladatának az az iránya az irodalomtudománynak, amelyet *oknyozó irodalomkritikának* lehetne nevezni, s amely nem elégszik meg a jelenségek felsorakoztatásával, adatok csoportosításával, amely összefüggések törvényszerűségét kutatja és amely mint segédtudományra nem csak a történelemre támaszkodik, de a szociológiára és a pszichológiára.

Jainó József könyve jelentős kísérlet ebben az irányban és nagy mértékben fog hozzájárulni ahhoz, hogy az irodalomtörténeti jelenségek törvényszerűségének a tudományos kimutatását írhasssa meg valaki.

De nem csak ezért szeretném ezt a könyvet ajánlani mindazoknak, akik számára az irodalomtörténet több egy kellemetlen iskolai tantárgynál. Szeretném nekik ajánlani ezt a könyvet főképp azért, hogy itt szétbontva és megokolva lássák azokat az eseményeket, amelyeket eddig évszámok jelöltek az emlékezetükben, hogy így feldolgozódhassék bennük az a nyersanyag, ami az irodalomtörténetek leírása. S hogy így egy jelentős lépéssel közelebb juthassanak annak az időnként változó összező, újból erőre kapó jelenségláncolatnak a megértésében, ami a magyar történelem.

Dobossy László

E. Réső Zoltán: A meleg kazánok. Versek.

[Szerző saját kiadása. Ára 8 kor. Megrendelhető a szerzőnél Nagy Surányban.] A fiatal szerző első verskötetét a cenzura elkobozta. Annak helyébe adatott a mostani kötet 36 költeménye. Aki Réső verseit végig olvassa, érzi, hogy a szerző nagyot akar: az emberszeretet diadalát az egész földön. Minden sorát ez az alapgondolat fűti s innen ered szociálisan érző humanizmusa. Csak az a baj, hogy érzéseibe belevág a szónok indulata s az viszi, ragadja a szimbolizmus útvesztőibe, amiért sokszor tisztá látása elhomályosul s a költői kép egyszerű szónoklattá válik, aminek folytán a szép kép is megzavarodik és merész szavai érthetetlené lesznek. Pl. „lelkünkben mézlanggal csaló nedve a multnak, támoltyogva marad”, vagy „Leptymallik arcómról a hegyek bús szirma”. A tanult szerző egy kis önbírálattal ezeket a fogyatékoságait könnyen levetheti és mondani valóit — mert van mondani valója! — tisztában fogja az olvasó elé tárni. A fiatal költő lantja a ma eseményeire rezonal s itt is a szegénység védelmére kel. Erősen szociális hangja mellett Jézustól várja a virradatot, az igazságot, az emberi jobb jövőt. Nincs még kiforrott, egységes világszemlélete; de minden sora biztató reményt lüktet, hogy a hibák lefaragása után a mostani verseinél jobbat, szebbet, tökéletesebbet fog nyújtani Réső. Aik nemcsak verseket akarnak olvasni, de a versben érzést és gondolatot is keresnek, azoknak szeretettel ajánljuk első verses kötetét.

Scherer Lajos

Sass János: Szomorú napok. Versek. [Nyit-
rai és Társa, Léva.] Egy iparosítjú keresetlen, egy-
szerű szavú verseit közli ez a 32 oldalas füzet, de
szerénységük dacára lebilincselnek, szivbe surran-
nak és mély nyomokat hagynak hátra. A fohász,
Bús magyar valóság, Kisért az átok. Ősi hittel,
stb. legszebb versei, amint általában a füzet
első fele sikerültebb, mint a második fele. Van
bennük erő, lendület, élniakarás, hit. Azt hisszük,
hogy Sass János nevével még sokszor fogunk ta-
lálkozni, mert első bemutatkozása ajánló levél a
többszöri látogatásra. Melegen ajánljuk olvasóink
pártfogásába Sass János verseit!

Scherer Lajos

A Forum karácsonyi száma. A Pozsonyban
Szönyi Endre műépítész szerkesztésében megjelenő
művészeti havi folyóirat kettős számot adott ki
karácsonyra. Ezzel a számmal a Forum befejezte
első évfolyamát és megmutatta azt, hogy európai
szinviszonyokat Szlovénia is lehet felmutatni. E
szám gazdag tartalma szinte sűrítve mutatja be az
olvasónak a lapot: megvan benne mindaz, amit
egy modern művészeti laptól elvárunk. A szám
tartalmától kiemelkedik: Szönyi Endre gyönyörű
rűen illusztrált cikke a modern kandallóról és
Brognyáni Kálmáné a csöbutorokról és az új esz-
tétikáról. Külön értéke e számnak Szalatnai Rezső
nagyyszerű tanulmánya Prohászka Istvánról, a szlo-
venszkői festőművészről. Prohászka legjellegze-
tebb képeinek reprodukcióival. Szalatnai tanulmá-

nyát a Forum külön is kiadta. A prágai Otto Kletzl
Alfréd Kubin rajzairól irt cikket, míg Brogyányi
Kálmán Weiner Imrét és Neubauer Pál Frieda
Salvendyt, a festőket mutatják be. Továbbiakban
a lap frappáns képekben és szöveggel beszámol a
modern kirakatról, hozza az új póstyéni Vaghid
építésének fotóit. Kultúrtörténelmi szempontból
értékes Neményi Vilmos dr. illusztrált cikke a régi
lutheránus késmárki fatemplomról. L. W. Rocho-
wanski folytatja színházi beszámolóját Bécsről.
Dobossy László a francia neoxotizmust analizálja
érdekesen. Peéry Rezső pedig az orosz hangosfilm
esztétikáját adja tanulmányában. Az új porcellán-
festési eljárásról, a legújabb folyóiratokról és köny-
vekről, a hazai és bécsi kiállításokról gazdag és
érdekes beszámoló szemle cikkeket hoz a lap.
Hírek és Pozsony város szabályozásának és lakás-
építésének rovata zárja be a lap tartalmát. Meg-
rendelhető a Forum kiadóhivatala útján, Bratislava,
Mihály utca 2—II.

Béérkezett könyvek. Dr. Balassa József:
Kossuth Amerikában, 1851—52. Budapest, 1931.
— Móríc Zsigmond (szerk.): Mai dekameron. Az
új írók. Nyugat-kiadás, 1932. — Dr. Jancsó Elemér:
Északafrikában. Utijegyzetek az arabok világából.
Cluj Kolozsvár, „Lapkiadó” r. t. nyomása, 1931.
— Tolnai Gábor: A szabadvers és a lírai formák
válsága. (Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma 2.
kiadványa.) Szeged, 1931. — E könyvek ismerte-
tésére még visszatérünk.

ÖNKÉPZŐKÖRI MUNKÁK

A „Mikszáth”-Önképzőkör munkássága. (Ipoly-
ság) (Mult számunkból kiszorult. Szerk.)

Önképzőkörünk ezidén fokozott buzgósággal
látott a közös, komoly munkához.

Tisztikara a következőképen alakult meg: if-
júsági elnök: Pákay Barnabás, az egész tanulóif-
júság kedveltje, a VIII. oszt. egyik legtehetsége-
sebb tagja. A komoly munkát kívánó titkári tisztet
osztályunk fáradhatatlan munkása, Dubraviczky De-
zső látja el. A jegyzőség Kissimon József VIII. o. t. a
pénztári teendők pedig Jablanczy László VII. o. t.
vállán nyugszanak. A bírálók testületébe a VIII. o.-
ból Bory Antal, Buday Tibor, Santora József, Szűcs
Lajos, Véky Magda és Nagy Tibor, VII. o.-ból Da-
nis Lajos, Kulesár Ernő és Somogyi Anna kerültek.

A szept. 19-ikén megtartott önk. előkészítő
gyűlésen elhatároztuk, hogy tevékenységünket a
tavaly létrehozott reformok szellemében folytatjuk
s a tisztikar a titkár javaslatára néhány módosító
határozatot fogadott el. Az újító határozatok so-
rán kiterjeszkedtünk a bírálás új módjára, a mun-
kafelelősségen alapuló együttműködésre, mely sze-
rint az egyes tárgyköröket önálló csoportokba osz-
tottuk. A *szépirodalmi csoport* vezetője Dubraviczky
D. VIII. o., a *tudományos csoporté* Buday T. VIII.

o., a *művészeti csoporté* Berczeller Gy. VIII. o.
Hogy a Mi Lapunkkal az összeköttetést mily fon-
tosnak tartjuk, bizonyítja, hogy a Mi Lapunk „Ön-
képzőköri munka” rovata számára külön tudósítót je-
lölt ki a tisztikar. Önképzőkörünk neve: Mikszáth Kál-
mán önképzőkör, mely első gyűlését okt. 25. tartotta.

Októberi gyűlésünk sikere élő bizonyossága a
a feltörő munkakészségnek. — Pákay ifj. elnök
lélekemelő beszédben méltányolta az önképzés fon-
toságát s szigorú kritikával jelölte meg az utat,
melyen ifjúságunknak haladnia kell. Azután a jegyző
olvasta fel az önképzőkör előtt az előkészítő gyű-
lés határozatait, melyeket általános helyeslés fogad-
ott. Utána Berczeller (VIII), zongorán előadta Léhár
„Mosoly országának” egy részét általános he-
lyeslés közepette Bory (VIII) szavaltá Ady: „Az
én hadseregem” című verset. Jelesre bírálták Kö-
vetkezett Dubovszky (VII) „Mi az élet” című ver-
sének bírálata. Mindket bíráló jelesre fogadta el.
Santora (VIII) Ady: „Értől az Oceanig” és „Fel-fel
dobott kő” című verseit szavaltá Szavalata szép
volt, jelesre bírálták. Dubraviczky (VIII) Őszi nóta c.
verse szintén jeles lett. Majd Berczeller (VIII) másik
részt játszott zongorán Léhár: „Mosoly országából”,
az előbbi részhez hasonló sikerrel. Kovács (VII)

„Utunk Gömörben“ címen olvasta fel e művének első részét. A bírálat körül vita keletkezett, melyet a vezető tanár oszlatott el azzal, hogy várjuk még a mű második részét s azután bíráljuk meg. Gáál (VII) két jól sikerült festménye általános tetszést keltett. Majd Löwy (VIII) szavalt Ady: „Dal a rózsáról“ című versét a nála már megszokott szép hanghordozással. Jeles lett. Gáál (VIII), Tury (VIII) és Balogh (V) hegedű trió. táncdarabokat adott elő. Zongoran kísért Horn (VI). Befejezésül Veszélák (VIII) rögtönzött beszédében megemlékezett a közeledő okt. 28 ról.

Önképzőkörünk tehát lelkesen halad a reformok útján, erős akaratával cáfolva rá azoknak megroppant önbizalmára, kik a reformokban csatlakozva valami új megmagyarázhatatlan „valami“ után áhítoznak. Mindazonáltal saját tevékenységünket feldicsérve nem azt akarjuk mondani, hogy elődeink munkája szakmacséplés volt.

A további munka ellenőrzésére és bírálására u. n. önk. kritikusokat választottunk Bory (VIII) és Buday (VIII) személyében, kiknek feladatuk minden önk. gyűlésen előadni rosszaló vagy helyeslő véleményüket, hogy ezáltal öreik legyenek a szebb jövőért kifejtett lelkes munkának.

A Mi Lapunk hasábjain testvéri üdvözetünket tolmácsoljuk az összes magyar diáktestvérünknek és önképzőkörüknek, kérjük őket, hogy munkájukról A Mi Lapunkban részletesen számoljanak be s szívükből kívánjuk, hogy fáradozásaikat siker koronázza!

Nagy Tibor VIII. oszt. tan.

Az iskola és az önképzőkör. A diákság sorraiban széleskörű érdeklődés nyilvánul meg az önképzőköri munka, az önképzés problémái iránt. Ez természetes is. Mindenkit a saját ügye kell, hogy foglalkoztasson. Az önképzőkörök ügye — s ezt mindenki kénytelen elismerni, — tisztán a diákság ügye. Önálló tevékenységében a vezetés is egyedül az övé s ebbe bele nem avatkozhat senki idegen, legkevesebbé valamely főiskolás egyesület. Mert más légrétegben él a középiskolás és másban a főiskolás.

Az önképzőkör az életfelfogás alkotásának színhelye. Ezért kell, hogy független legyen. De nem a Neuwirth György elgondolása értelmében, aki a tanári vezetés ellen foglal állást. A 16—18 éves fiatalember még nem tud a világnézetek zürzavarában eligazodni a maga erejéből. Ezért nagyon is reászorul a helyes irányításra.

A tisztikarnak rövid időközönként való kicserélésének eszméjét sem tartom helyesnek, mert ha az ifjúság a vezetőségbe igazán a legalkalmasabbakat, legtehetségesebbeket választja be, az ezt felváltó kevesebbé rátermett másik vezetőség csak visszaesést jelentene. Egyben itt azt is vagyok kénytelen leszögezni, hogy a vallásosság sohasem zárja ki a haladó szellemet. Sőt!

Az „Új útra térünk“ cikk írójának felfogását sem osztom mindenben. A reformokat követő kudarc után sem kell új utat keresni, de a megkezdett úton ki kell tartani s az első akadálnál nem szabad elcsüggedni. Egyedül a rendszertől várni a

sikert — küzdelem nélkül — hasonlatos ahhoz, mikor valaki szájtátva várja a sült galambot.

Az önképzőkört nem szabad az iskola szellemével ellentétbe állítani. Az iskola nem ellensége az ifjúság szellemi feltörekvésének, de azt nem engedheti meg, hogy növendékei fiatal tapasztalatlanságukban helytelen nézeteket fogadjanak el.

Az önképzőkör nyujtson szabad teret a kibontakozó tehetségnek az önálló megnyilatkozásra és ismertesse meg az élet különböző útjaira induló ifjúságot magával az étellel. Az iskola ennek sohasem állja az útját. A reformok bukását csak a gyerekes nagyot akarás okozza. Az összefogó szorgalmas munka okvetlenül előmozdítja az önképzőkör felemelkedését, de csak akkor, ha az egyes tagok önmagukban is végrehajtják a reformokat. A kitartó munka legyőzi a maradiságot és eleven életet teremt!

Dubraviczky Dezső

A Móríc Zsigmond önképzőkör (Pozsony) dec. 12 iki ülését Kazinczy Ferenc emlékének szentelte. Rövid Margit Kazinczy „Tusakodás“ című költeményének elszavalása után Ráchel Rezső vezetőtanár ismertette Kazinczy életét, egyéniségét, munkásságát és korára való hatását. Janics István felolvasta Jarnó József „Forradalmár“ című elbeszélését. A magas színvonalú ülés befejezéséül Beluch László cigányzenekara válogatott magyar nótákkal gyönyörködtette a hallgatóságot. — A dec. 19-iki rendes ülésen az önképzőkör további munkaprogramját állapították meg. A vezető tanár számos jeles könyvet osztott szét a tagok között, hogy azok segítségével egyes tanulmányokat dolgozzanak ki. Oriskó István a „Háborútól-háborúig“ című novelláját olvasta fel. Utána vita következett, amely Európa mai állapotával és a Kelet problémájával foglalkozott. Vaculik Ilona karácsonyi dalokat adott elő hegedűn, Zéman Irén zongora kísérete mellett. Befejezésül Ráchel Rezső vezető tanár Jézusról tartott előadást Pappini nyomán.

Petija Glock Jenő titkár

A pozsonyi magyar gimn. önképzőköre nov. 29-én tartott ülésén Forgách L. VIII. o. t. dicsérettel szavalt el Ady „Vér és arany“ c. költeményét. Roth F. VII. o. t. „Edison Alva Tamás“ címen a halhatatlan feltaláló érdemeit ecsetelte. Tenk József VIII. b o t. Arany János „Tetemrehívás“ c. költeményét adta elő. — Dec. 6-án Forgách L. VIII. a o. t. Ady „Hajlongni emerre amarra“ c. költeményt szavalt el. Pék Lajos VIII. b o. t. „Az ősemlék hiúsága“ címen tartott igen érdekes előadást. Baran Sándor VIII. b o. t. pedig két Petőfi verssel (Szeptember végén. Egy gondolat bánt engemet) aratott sikert. — Dec. 13-án Forgách L. VIII. a tan. két Ady költeményt szavalt el (A muszáj Herkules és Ad az Isten). Adamkó József „Az őserdőben élő hangyák háborúsága“ címen mulató és tanulságos előadást tartott. Böhm Lajos VIII. o. t. Petőfi „A magyar nemes“ és Sós László VIII. a o. t. Kiss „Gedővár asszonya“ c. költeményt szavalt el szép sikerrel.

Cservenák Ferenc VIII. a o. rg. tan.

Lássunk!

A „Tábortűz“ karácsonyi számában egy gyászkeretes cikk jelent meg. Az A Mi Lapunk ellen irányul. El akarja temetni. Kötelességemnek tartom tájékoztatni a magyar közönséget, hogy a hátteret is lássa.

Tudjuk, hogy a békeszerződések nemcsak politikai és gazdasági, hanem kultur változásokat is jelentenek. A békeszerződések szerint több millió magyar került más népek alkotja államba. Mi sem természetesebb, mint az, hogy ha a kisebbségi magyarság hajlandó a békés, de méltányos együttműködésre az államalkotó elemmel, semmi módon sem hajlandó lemondani ezeréves magyar veretű kultúrájáról. Szüksége volt a fiatalságnak is lapra, egészséges és összefogó kultúrorgánusra, amely a fiatalságot vezesse.

Az A Mi Lapunk azokban az időkben indult meg, amikor a magyar kultúrorgánus fehér holló volt. Vezette és nevelte az ifjúságot. Nevelte, mert a szerkesztő mögött 30 éves pedagógiai múlt áll, vezette, mert a fiatalság melléje állott. És ugyanugy kötelessége mellé állni most, amikor a lap nehéz helyzetbe jutott. Érdekelni fogja az olvasót, miben áll a nehéz helyzet s hogyan jutott abba. — A cserkészlet nem képzelhető el vallás nélkül. A vallásos érzés fejlesztése és kultusza benne van a cserkészprogramban. A vallásos érzés azonban nem felekezetieskedés. *A magyar fiatalság egészséges, egyetemes vallásos érzéssel épült magyar jövőt kíván.* És a felekezetieskedés hadat üzent az egészséges ideológiájú A Mi Lapunknak. A magyarság „árulója“ lett — szerinte — Scherer szerkesztő, mert egy magyar diáknak azt üzenté, ha nincs kilátás magyar csapatra, lépjen be a szlovákba, ha mindenáron akar cserkész lenni, mert a szlovák cserkész is testvér. „Vallástalan“ lett A Mi Lapunk, mert felekezeten felül áll.

Minden felekezetenek joga gondolatait terjeszteni. Joga van talán még felekezeti cserkészcsapatokat is alapítani, ezek számára külön lapot kiadni. De nincs joga e lapot az összes szlovénköi magyar cserkészcsapatok hivatalos lapjává tenni. *A Tábortűz, amely a címén cserkészszemléket hirdet, belől a katolikus fiatalság lapja.* (Bizonyíthatom a Tábortűz számos cikkével, kath. egyházi lapok ajánlásával.) Nem uralkodhatik a magyar fiatalság gondolatvilágában olyan irányzat, amely kifogásolja, hogy A Mi Lapunk Ady és Móricz írásait közli, akik reformátusok. Mert előttem ezt is kifogásolták a Tábortűz neveltjei. *Ebből a gondolatvilágból nőnek az olyan kath. lelkesek, akik nem hajlandók a cserkészszáslót megáldani, mert nem akarnak protestáns lelkésszel együtt fungálni. Ez a lélek magyarázza meg több kath. hittanár eljárását, hogy a vallásórán terjesztik a Tábortűzet és biztatják tanítványaikat, hogy a más vallásúak közt is terjesszék a lapot és sze-*

rezzenek annak híveket. Ez nem egészséges jelen-ség, hanem a magyarság szakadása, a turáni átok!

Nagy vádjuk van A Mi Lapunk ellen, a baloldaliság vádjá. Ez csak ürügy a támadásra. A Mi Lapunk ugyanis vitát hirdetett a „középiskolai reform“ kérdésében. Mint ahogy mindenki véleményét hajlandó volt közölni, leköszölte a Sarló pontjait is. Nem tette azonban magáévá!

Vallom én is, hogy nem kellett volna közölnie. De ha történt is hiba, ebből csak az következtethetik, hogy meg kell következni Scherer Bácsit s a lapját? *Első volt, aki mostoha időben mellénk állt, áldozatos munkájáért keserves kálváriát járt s most még mi is követ dobjunk rá? Nem és nem!* Kötelességünk mellé állni, a hibát együtt kijavítani és nem temetni azt a lapot, amelynek 11 éves tradíciója van, 11 éves nehéz munka, magyar munka.

Tradíció és haladás. A mult szilárd pillérein továbbépítés. Tovább, tovább a szebb magyar jövő felé.

Üzenjük a Tábortűznek: nem engedjük a magyar cserkészeket s fiatalságot felekezetieskedő alapra átvinni, nem engedjük A Mi Lapunk, de bárki ellen is destruktív munkát végezni és a haladó magyar A Mi Lapunkat temetni. Mellette állunk és maradunk.

Csépay.

(A „Rozsnyói Hírlap“ 1932 jan 3-iki számából)

Nyilatkozat.*)

A Tábortűz 4—5-ik számában megjelent cserkészstudósítás, t. i. hogy a rozsnyói „kiscserkészek vezetését a bevonult Vass József helyett Kuchta F. vette át“ — nem felel meg a valóságnak. Én a csapatot nevezettnek nem adtam át; hanem igaz az, hogy Kuchta F. egy új katolikus kiscserkész csapatot alakított a saját iskolájában. — Az is tény, hogy a magyar cserkész tükör már egy éve azon fárad, hogy csapatomat megszüntesse s helyette nálunk — mint mindenütt — a katolikus klérus érdekei szolgálatában álló csapatokat állíthasson.

Vass József

kiscserkészcsapat parancsnok

*) A jelen nyilatkozatért a felelősség a beküldőt terheli.

„A közvélemény nagy hatalom, oly nagy hatalom, melynek állandóul más hatalom ellen nem állhat. Ezt mindenki tudja és én ép úgy, mint mások, erről meg vagyok győződve. Hanem én mindig legnehezebb feladatnak tartom megtudni, mi a valóságos közvélemény?“

Deák

HIREK

A Masaryk-akadémia rendes tagjaivá A Mi Lapunk szerkesztő bizottságából a következők választották meg: Farkas Gyula, Krammer Jenő dr., Szalatinai Rezső, Szerényi Ferdinánd dr., Scherer Lajos és Tichy Kálmán. A Társaság tisztikarába került mint ügyvezető Dr. Szerényi Ferdinánd; a tudományos osztály titkára Farkas Gyula, az irodalmi szakosztály titkára Szalatinai Rezső lett.

A rimaszombati cserkészcsapat — három évi szünetelés után — újból megkezdte működését. Tanárparancsnok: Cservenka Márton, parancsnok-helyettesek: Batta György, Králik Gyula, Faluba Zoltán VIII. o. tanulók. A megkezdett munkához azt kívánjuk, hogy legalább is olyan legyen, mint a dicső elődöké volt.

A kínai árvíz millió és millió embert pusztított el. Illetékesek szerint ez az árvíz az emberiség olyan tragédiája, amelynél még nagyobb nem látott a világ. Az árvízhez hozzá járul még az éhség és járvány!

Mexikói rádióhírlap gyermekeknek. Naponta kétszer adja le híreit, részben a tanítási idő alatt, hogy az iskola is bekapcsolódjék.

Az 1930—31. iskolai évben 4644 magyar nemzetiségű tanuló látogatta nálunk a középiskolát; ebből magyar iskolába járt 3318, csehszlovák tanítási középiskolába 879, német középiskolába 247, orosz középiskolába pedig 200 magyarnyelvű diák.

Drága-e a méz? A méh súlya körülbelül 0.1 gramm. Hasznos súlya 0.05 gramm. Minden egyes út alkalmával tehát 0.05 gramm virágmézet visz a gyűjtőhelyre. Ez a súly azonban párolgás, beszáradás útján a felére is csökken s ha a méh útja 3 km., akkor egy fél kgr. méz összegyűjtésére 60.000 km. utat kell megtennie a szorgalmas méhecskének. Ezek után bátran mondhatjuk, hogy a méz nem drága.

A világ hat legnagyobb városa: London 7,400.000, New-York 6,100.000, Berlin 4,300.000, Párizs 3 millió, Chikágó 2,700.000 és Tokió 2,270.000 lakossal.

Magyarországon 1930-ban 276 politikai, 97 szépirodalmi és 660 tudományos és szaklap jelent meg.

A párizsi Notre-Dame székesegyház nagy harangja 13.000 kgr. súlyú. Nyelvének súlya 1000 kgr. Csak ritkán, igen nagy veszély idején szólaltatják meg.

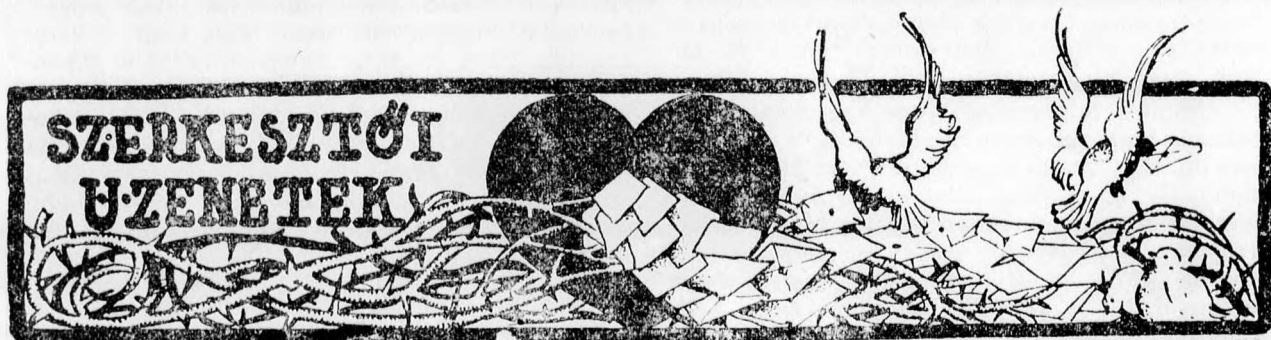
Gödöllőn (Magyarország) fogják megtartani a negyedik cserkész-jamboree-t 1933. júl. 31. és aug. 18-ika között, Mintegy 54 nemzet ifjúsága fog résztvenni 15.000 cserkészszel. A világ ifjúságának fogadására már nagyban folynak az előkészületek, hogy ez a nagy gyűlés az igazi cserkésztestvériség találkozója legyen.

Mecsetet és mohamedán főiskolát építenek az izlám hivei Budán, Gül Baba sírhelyének a közelében, mivel ujabban elismerték, hogy Buda az izlám szent helye.

Érdekességek. Egy szerelőd munkás a Miatyánkot egy cseresznye magra véste s így ez a világ legkisebb írásműve — Európa legkisebb állama az Andorra köztársaság. Fővárosának, Andorrának, ezer főnnyi lakossága sincsen. — Az afrikai törpe négerek a világ legkisebb emberei.

A zsidókról azt mondja Ravasz László, budapesti református püspök, hogy soha egy nemzet sem tudott nélkülökl meglenni, mégis mindig úgy bántak velük, mintha tehetetlenek volnának számukra.

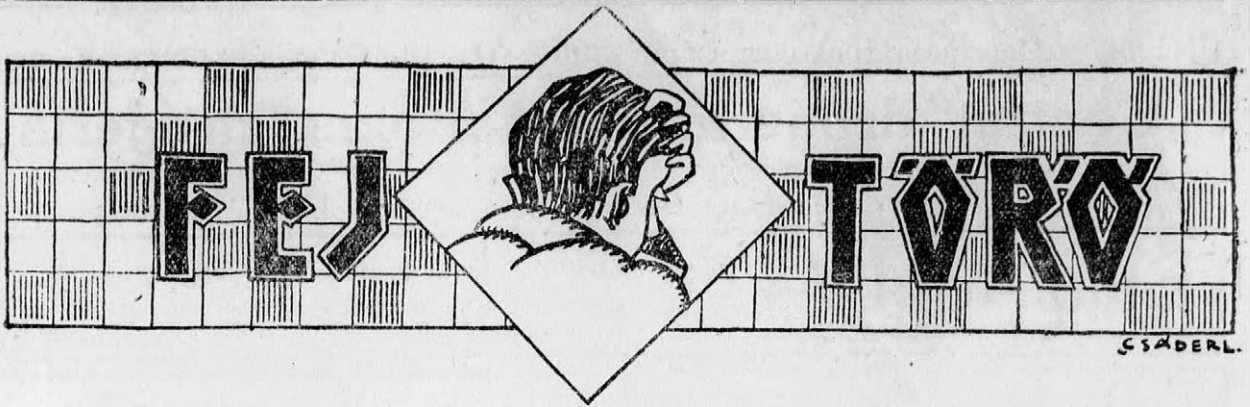
Edison életének nevezetesebb évszámai: 1870-ben megcsinálta az első írógépmódellet, 1876-ban a szénmikrfont, 1877-ben a fonográfot, 1879-ben az izzó fémiszáló villamoskörtét, 1880-ban az első villamos vasutat, 1891-ben a mozgófényképet, 1912-ben bemutatta beszélő-mozgófényképet.

Regős NEMESSZEGHY

P. M. Ótátrafüred. Lásna, sokszor a rosszakarat is szülhet — akarata ellenére — jót. Ha korlátolt fejűek nem mondták volna Móricz Zsigmondot „hazaáruló“-nak, az a cseh egyetemi hallgató talán sohasem kap kedvet a magyar nyelv tanulására. Most, hogy a saját szemével olvashatja Móricz műveit, érthető, hogy a legnagyobb magyar írónak tartja — méltán. Az is érthető, hogy olvasmányai alapján lett Móricz egyik leglelkesebb hive. — **G. Jenő Pozsony.** Csak most jöhetett. A jó kívánságokat köszönöm. — **W. I. Igló.** Hasonló jókat! — **H. Tibor Beregszász.** Ragaszkodá-

sod jól esik! — **V. J. Jozefov.** Szeretettel köszöntlek az új évben is. — **N. B. Komárom.** Örvendek, hogy felgyógyultál. Csak becsüld is meg az egészséget! — **M. József Somorja.** „Árva József karácsony estje“, mint kísérlet, elég érdekes, de még nem érett meg arra, hogy ki is nyomassam. A helyesírást gyakorold! — **M. Gy. Pered.** Köszönöm! A kitüntető vizsgához gratulálok. — **O. Gyula Munkács.** Csapatservezéshez nyertétek meg valamelyik tanárotoakat. Ő majd eligazít mindent. — **Z. F. Turóc-szent-Márton.** Szives megemlékezéséért fogadja köszönetemet!

CSÁDERL.

1. Keresztzórejtvény.

1	25	26	28	2	29					33	35	36			38	39				41	42	3	44
4																							
									6											7			8
				9	30	31		10					11	37								12	43
														14								16	
5																							

Vízszintesen: 1 A legnagyobb elbeszélő költő. 2 Két ázsiai és egy európai folyó. 3 dísz is, egyszerű gép is. 4 és 5 Két sor Arany „Széchenyi emlékezete” c. elégiájából. 6 Kutya (vissza). 7 Görög betű (fon.) 8 Határozói rag. 9 Ilyen hal is van. 10 Az írás eredménye. 11 Ősnyán. 12 Ilyen sok van az erdőben. 13 Mérgek ló teszi. 14 A fa része. 15 Nem szolgál. 16 Ige is, főnév is. 17 — — Sophia (templom) 18 Gabonaféle. 19 Petőfi mellett a legnagyobb magyar lírikus. 20 Kicsinyítőképző. 11 — za a rongyot. 22 Az íre jelen idejének ragozott alakja. 23 Most is temettünk ilyen. 24 Adok (latin). **Függőlegesen:** 1 Aki legjobban szeret, személyragozva. 25 Határozói rag. 26 A Mi Átvánk vége. 27 A madarak királya. 28 tanácsol (y=j). 2 Parancsolni (lat.) 29 Tiltószó. 30 Régi magyar várrom. Budai Ali basa vívta meg. 31 Valódi. 10 Régi hegedős. 32 Ékezettel a cserkészcsapat legkisebb egysége 38 Hal (szlovákul). 34 értelem (vissza). 35 Ibolyaszínű kvarevaltozat. 36 Személynévmás. 37 E nélkül nincs per. 38 Ebben érvényesül a toll legnagyobb hatalma (a végén s-sel). 39 Állóvíz. 40 Vének 41 Pápirmasé. 42 Causalis 12 Járóművek megállítására szolgál. 43 Török katona. Ilyen csiga is van. 24 Te (németül) 44 Kieszel.

2. Betű- és kockarejtvény.

I. II.

1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						

- 1 A szoba alja
- 2 A görög abc utolsó betűje
- 3 Jó, ha a munkát ez koronázza
- 4 Mondatrész
- 5 Játékszer
- 6 Nemes ifjú a főúr kíséretében
- 7 Erdei fa
- 8 Orosz nagy tó
- 9 Indián győzelmi jel
- I. Gyermekek versek híres költője
- II. Egy ifjúsági lap neve.

3. Számtani fejtörő. Egy tanuló szeptembertől kará-

csonyig kuporgatta filléreit. Karácsony előtt ajándékokat vásárolt ebből a pénzből és pedig összes pénzének egy harmadéért vett a nőjének, a megmaradt pénzének feléért a kis öccsének ajándékot, a megmaradt pénzének 7/4-deért pedig önmagának. Mikor a vásárlást elvégezte, még 2 korona maradt. Mennyi pénzt gyűjtött összesen?

Jegyzet. A megfejtést levelezőlapon kell beküldeni február hó 10-ig. A nyertes könyvjutalmat kap.

A novemberi fejtörő megfejtése.

1. Keresztzórejtvény. **Vízszintesen:** 1 Berlin, Lissabon, Páris, Prága. 2 el. 3 Dorongja. 4 Ne fuss a bírót után önkárodra. 5 óh. 6 eb. 7 ól. 8 óv. 9 én. 10 ki. 11 út. 12 tő. 13 kő. 14 ny. 13 a er. 14 a egy. 15 ir. 16 árnya. 17 fa, 18 yga (ágy). 19 et. 20 ló. 21 -ik 22 év. 23 in. 24 jó. 25 ká. 26 ri. 27 Po. 28 Ipoly, Vág, Nyitra, Ondova, Ojas (Sajó). **Függőlegesen:** 1 Bonyovszky. 29 Reformáció. 30 hull. 31 ól. 10 kefe. 32 irat. 33 Léda (lda). 25 ká, 34 Jobbágység. 35 sri (sir). 36 sor. 37 ál. 38 anó. 39 te. 40 Ojtgymor. 41 Lána (laán). 12 ti. 21 író 42 őr. 43 kin. 44 ranó. 45 Inkvizíció. 46 -ság (sgá). 47 por. 1ő kávé. 48 -ról (rlo). 49 ör. 50 bád (ábd). 51 görény. 23 ipa. 52 Aran János.

2. Számrejtvény. Masarvk, Széchenyi, Dárius, Magyar, vadász, metélt, lovász, Simon, Agoston, ici, tő — Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság.

3. Verses fejtörő. Tükör, lú, kör.

4. Nyelvtani kérdés a számtanban. Egyik sem, mert 7+5 nem 11, hanem 12. Egyébként a meg a magyaros, az és németes. Tehát az előbbit mondjuk.

Nyertes lett: Kemény Baba Hnústya Likér.

VIGH KÁROLY
 elvállal mindennemű nyomdai munkát
Losonc, Masaryk-utca 37 sz.

Ujságbélyeg használatának eng. száma: 3006—III—1921. Posta és táv. ig. Košice.

„Central“ drogeria, a volt „Bokor“ drogeria

toilette-cikkek, kötszerek, gummiárúk, kémiai szerek és fotócikkek állandó nagy raktára!

Diákoknak árkedvezmény! **Lučenec—Losonc**, a posta mellett Diákoknak árkedvezmény!

Blau Adolf és Fia

Losonc, Masaryk-utca 27. rádió elektrotechnikai, kerékpár, alkatrész műszaki kereskedése és mechanikai vállalata Cserkészeknek árkedvezmény!

HERZOG ÉS KOHN

SZESZFINOMITÓGYÁR
L O S O N C

Csillog-villog!

HAÁSZ LAJOS

óra és ékszer kirakata. Lučenec, Vasuti-utca 3.

Ajánlja gyönyörű kivitelű eljegyzési és esküvői dísz tárgyait valódi és china ezüsből. Nagy raktár divatos arany és ezüst karórák, jeggyűrűk, fülbevalók láncokból, stb. Saját védjegyű svájci zsebórák. — Óra és ékszerjavítások, valamint vésnői munkák gyorsan és szakszerűen készülnek.

A világirodalom remekei az ifjúságnak

DÍSZES KIÁLLÍTÁSBAN, MŰVÉSZI RAJZOKKAL

MINDENÜTT KAPHATÓK!

	Kötve
DeAmicis—Radó: Szív 53.—	
Andersen—Kosáriné:	
Krisztián a hegedűs 39.—	
Beecher-Stowe—Darvai:	
Tamásbátya kunyhója 36.—	
Bulwer—Gaál:	
Pompeji pusztutása 48.—	
Cervantes—Radó; Don	
Quijote. Díszkiadás 66.—	
Collodi—Radó:	
Tuskó Matyi 30.—	
Cooper—Mikes: Vadfogó 27.—	
Az utolsó mohikán 24.—	
Cox: Görög regék 72.—	
Defoe—Gaál: Robinson 60.—	
Dickens—Szász:	
A régi Anglia 24.—	
Dickens—Mikes:	
Copperfield Dávid 48.—	
Kis Dorrit 48.—	
Dickens—Csánk:	
Twist Olivér, 30.—	
Ezopus meséi 33/60	
Gulliver utazásai 27.—	
Halévy: Criquette 42.—	
Kipling—Mikes:	
A dsungel könyve 21.—	
Gyermekmesék 30.—	
Lamb:	
Shakespeare-mesék 60.—	
Lesage—Komor	
Gil Blas 36.—	
Münchhausen 54.—	
Rabelais—Komor:	
Az óriás Gargantua	
és Pantagruel 46/80	
Schöpfung:	
Tillinkó kópéságai 43/20	
Stevenson:	
A fekete nyíl 48.—	

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

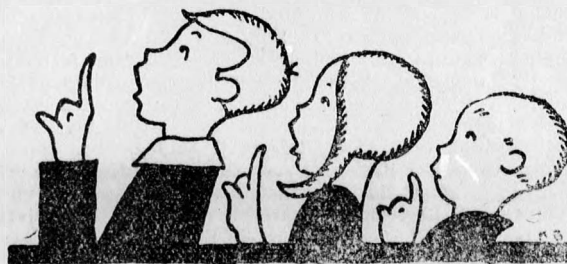
A legkedvesebb ajándék:

A MI LAPUNK

XI-ik évfolyamának vászon-díszkötése.

Ára 30 Kč. bérmentes küldés.

REDLINGER IGNAC
KÖNYV- ÉS
PAPIRKERESKEDÉSE
LUCENEC LOSONC

Gondos szülők figyelmébe!! Gyermekei számára szükségleteik beszerzése előtt tekintsek meg

Markstein Sándor

uri- és gyermekei-árúháza

Lučenec, Masaryk-utca 14 sz. Szolid árak!
CSERKÉSZEKNEK ÁRKEDVEZMÉNY!

ATHENAEUM

KÖNYV- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

LOSONC, VASUTI-U. 40

OLCSÓ BESZERZÉSI FORRÁS
CSERKÉSZKÖNYVEK RAKTÁRA

